

FORVALTNING AV INNLANDSFISK I NORSKE KOMMUNER

- RESULTATER AV EN NETTBASERT SPØRREUNDERSØKELSE

THE MANAGEMENT OF INLAND FISHERIES IN NORWEGIAN MUNICIPALITIES

- THE RESULTS OF A WEB BASED SURVEY

Eli Åsen

Universitetet for miljø- og biovitenskap
Institutt for naturforvaltning
Postboks 5003, 1432 Ås

UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP
INSTITUTT FOR NATURFORVALTNING
Cand. Agric. oppgave i naturforvaltning 30 stp. 2007

Forord

Ideen til denne undersøkelsen gryet i behovet for å se i hvilken tilstand den kommunale fiskeforvaltningen var etter store og gjennomgripende forandringen de siste år. Resultatene fra undersøkelsen vil bli brukt i et videre arbeid ved Norsk institutt for Naturforskning.

Tusen takk til veileder Øystein Aas ved NINA og UMB som har kommet med viktige innspill, nyttige råd og oppmuntring under prosessen.

En takk rettes også til Oddgeir Andersen, NINA og Børre Dervo, NINA som har som har vært til hjelp med utarbeidingen av spørreundersøkelsen og statistiske analyser.

Takk til alle ansatte rundt om i kommunene som har tatt seg tid til å svare på spørreskjemaet tross en travel jobbsituasjon med mange andre viktige prioriteringsområder.

Til slutt takk til Hille, som alltid logrer når jeg kommer hjem fra en lang dag på lesesalen.

Ås 17. juni 2007

Eli Åsen

Sammendrag

Bakgrunnen for denne undersøkelsen var et ønske om å finne ut hva som har skjedd med norsk fiskeforvaltning i kommunene siden slutten av 1990-tallet hvor det var store omstillinger i forhold til ansvar, oppgaver og finansiering. Målsettingen med undersøkelsen var å kartlegge organiseringen av fiskeforvaltningen i kommunene i 2007, studere effekter av bortfallet av fiskeravgiften, kommunens arbeid med fiskeforvaltning og oppfølging av de delegerte ansvarsområdene innenfor feltet.

For å belyse problemstillingen ble det benyttet en kvantitativ metode. Et spørreskjema ble sendt ut via e-post til totalt 404 kommuner. Av disse svarte 202 kommuner, noe som tilsvarer en svarprosent på 50 %. Besvarelsene ble behandlet ved hjelp av analyseprogrammet SPSS. Litteratur og resultater fra tidligere undersøkelser ble benyttet for å utvikle problemstillinger, hypoteser og forklaringsvariabler.

Organiseringen av fiskeforvaltningen både politisk og administrativt har gått i retning av mer generelle etater og seksjoner, og dekkes i minkende grad av ordninger og ansatte som har natur- og fiskeforvaltning som sitt primære felt. Det brukes svært lite tid på administrative oppgaver knyttet til fiskeforvaltning i kommunene. Dette indikerer at fiskeforvaltningen er lavt prioritert.

Finansiering av fisketiltak har de siste årene kommet fra mange forskjellige ordninger. Statens fiskefond har stått sentralt i finansiering, og midler derifra virket ofte utløsende på andre finansieringsordninger. Ytre finansiering har vist seg å være viktig for å initiere lokal aktivitet. Det har de siste årene vært en reduksjon i finansieringsordninger for fiskeforvaltningen. Dette gjør at bortfallet av fiskeravgiften for innlandsfisk og dermed muligheten for å søke Statens fiskefond om støtte til tiltak for disse artene kom på et uheldig tidspunkt. Kommunene har imidlertid til en viss grad greid å erstatte midlene fra fiskefondet med andre midler. En forbedring i finansieringssituasjonen vil trolig være nødvendig for å opprettholde aktiviteten på lokalt nivå.

På 1990-tallet skjedde det store omveltninger innenfor fiskeforvaltningen. Først med innføringen av reformen Miljøvern i kommunen i 1992. Samme året kom også en ny laks- og innlandsfiskelov hvor kommunen ble en del av fiskeforvaltningsstrukturen. I 1996 ble det delegert videre myndighet til kommunen som nå fikk ansvar for en rekke av bestemmelsene i laks- og innlandsfiskeloven. Undersøkelsen viser at kommunene ikke har prioritert dette arbeidet i særlig stor grad. Det er kun arbeidet med å sikre et godt fisketilbud for allmennheten i kommunen som ser ut til å være tilfredsstillende. De øvrige ansvarsområdene ser ut til å være moderat eller lavt ivaretatt.

Kommunens arbeid med fiskeforvaltning får i dag lav prioritet. Kommunene har en gjennomgående lav prioritering av ulike målsettinger innenfor området, og de bruker lite tid og ressurser på området. Statusen for tilretteleggingstiltak for fiske er moderat eller lav og arbeidet med tiltakene har ikke økt i noe særlig grad de siste årene. Det ser ut til at etter at øremerkingen til MIK-ordningen ble fjernet og disse stillingene har blitt redusert, lagt ned eller overført til andre fagområder har kommunens rolle som pådriver for fiskeforvaltningen blitt redusert. Det er ikke lenger noen som snakker fiskeforvaltningens sak i kommunene, og dermed blir dette vekkprioritert i forhold til andre lokale interesser.

Undersøkelsen viser at innlandsfiskeforvaltningen i kommunene nå er inne i en uheldig periode. En rekke omstendigheter har snudd den positive utviklingen man så på 90-tallet. Den viktigste faktoren som har påvirket fiskeforvaltningen i negativ retning ser ut til å være bortfallet av en pådriver, konkretisert ved miljøvernarbeideren i kommunene, som satte temaet på dagsordenen. Også den uheldige finansieringssituasjonen er negativ for fiskeforvaltningen. Det er et klart behov for mer kompetanse, mer tid og økte økonomiske midler, som igjen kan stimulere til videre aktivitet, dersom kommunene skal kunne ivareta sine fiskeforvaltningsoppgaver på en tilfredsstillende måte. Økt samarbeid mellom kommuner er etter min mening en aktuell arbeidsmåte for å styrke feltet.

Abstract

This survey was carried out to study the changes in Norwegian freshwater fishery management at the municipality level since the end of the 1990s. The fishery management experienced massive changes in the 1990s. The goal of this survey is to map how the fishery management is organised in the municipalities in the year 2007, study the effects of the removal of a funding system for inland fishing, map out the municipalities priorities in fishery management and find out what is the present status of the legal responsibilities delegated to the municipalities.

This report is based on a web-based survey. A total of 404 municipalities were invited to participate via e-mail, 202 chose to respond, giving a 50 % response rate. The responses were analysed using the computer software SPSS. Literature and results from former surveys were used in developing the problem, hypothesis and variables of explanation.

The political and administrative organisation of fishery management in municipalities has moved towards wider departments and units, and is in a smaller degree covered by arrangements working with natural resources and fishery management as their primary field. The municipalities spent little time working with fishery management, a factor that confirms this area is almost neglected.

The last few years there have been many different arrangements financing fishery mitigations. A state fishery fund has been vital in initiating other fund opportunities. These opportunities have proved to be of high importance when it comes to initiating local activities. The last few years the financing options have been reduced. The removal of the state fishery fund came at a very inconvenient time. An improvement of the financial opportunities would be of great importance if the local activities are to continue.

Today, freshwater fishery management has low priority in the municipalities. The different goals and tasks in fishery management generally receive limited attention, and little time and effort is spent. The quality of different measures and actions to improve fishing is moderate to low, and the last few years this area has not reached a higher priority. It seems that after the removal of earmarked support to a position in the municipality administration dedicated to environmental issues, these issues have received significantly reduced attention, closed down or transferred to other areas.

In the 1990s the fishery management experienced major changes. In 1992 there was a reform on environmental management in the municipalities. The same year there was a new act on salmon- and inland fish stating that the municipalities were a part of the fishery management structure. In 1996 further authority was delegated to the municipalities, and they are now responsible for several of the provisions from the 1992 act. This survey shows that as of today the municipalities to a large degree have overseen and neglected their responsibilities.

This survey clearly states that the management of inland fishing is in a downward trend. A series of circumstances has changed the positive spin from the 1990s. The most important factor pushing the management downwards seem to be the removal of the position dedicated to environmental issues, who had an important function motivating other actors (users, landowners) in the municipalities. The poor financial opportunities have also affected the management of inland fishing negatively. There is a clear demand for improved competence,

more time and better funding opportunities in the municipalities if local freshwater fishery management should improve.

Innhold

1	Tabelloversikt	8
2	Vedleggoversikt.....	9
3	Innledning	10
3.1	Utviklingen av fiskeforvaltningen i Norge	10
3.2	Lov om laks- og innlandsfisk.....	11
3.3	Delegeringsbrev til kommunene, 1996.....	12
3.4	Innlandsfiskeprogrammet.....	12
3.5	Lokal forvaltning av de utnyttbare vilt- og fiskeressursene	13
3.6	Areal- og driftsplaner.....	13
3.7	Kalkingsprosjekt	14
3.8	Fiskeravgiften og statens fiskefond	14
3.9	Miljøansvar i kommunen.....	15
3.10	Miljøvernlederens rolle generelt.....	16
3.11	Ny kommunelov.....	16
3.12	Overgangen fra statlig til kommunal styring	17
3.13	Et løft i den kommunale fiskeforvaltningen.....	17
3.14	Lokal forvaltning faller i fisk?.....	18
3.15	Målsetting med undersøkelsen	18
3.16	Erferinger med lokal fiskeforvaltning	19
3.17	Anbefalinger i det lokale forvaltningsarbeidet.....	20
4	Metode	23
4.1	Innsamling av data.....	23
4.2	Trekking av utvalget.....	25
4.3	Reliabilitet og validitet.....	26
4.4	Datainnsamling.....	27
4.4.1	Utarbeiding av spørreskjemaet	27
4.4.2	Valg av åpne og lukkede kategorier	28
4.5	Respons og kvalitet på undersøkelsen.....	30
4.6	Databearbeiding og presentasjon.....	33
5	Resultater	35
5.1	Organisering av fiskeforvaltning i kommunene	35
5.1.1	Administrativ organisering.....	35
5.1.2	Politisk organisering.....	37
5.2	Bortfall av fiskeravgiften.....	38
5.3	Ulike aktørers bidragsområder.....	40

5.4	<i>Kommunens målsettinger innenfor fiskeforvaltning.....</i>	42
5.5	<i>Viktige fiskeressurser i kommunen.....</i>	44
5.6	<i>Tilretteleggingstiltak for fiske</i>	45
5.6.1	<i>Status for tilretteleggingstiltak for fiske</i>	45
5.7	<i>Endringer i fiskeforvaltningen de siste 5 årene.....</i>	47
5.7.1	<i>Kommunens prioritering og innsats</i>	47
5.8	<i>Endringer i tilretteleggingstiltak for fiske de siste fem årene</i>	48
5.9	<i>Kommunenenes tildelte ansvarsområder.....</i>	49
6	Diskusjon	52
6.1	<i>Metodiske svakheter.....</i>	52
6.2	<i>Oppsummering av status.....</i>	53
6.2.1	<i>Organisering av fiskeforvaltning i kommunene</i>	53
6.2.2	<i>Status for fiskeforvaltningen</i>	54
6.2.3	<i>Kommunenenes overførte ansvarsområder</i>	56
6.3	<i>Drøfting.....</i>	56
6.3.1	<i>Fiskeforvaltning mellom offentlig og privat, sentral og lokal forvaltning</i>	57
6.4	<i>Hvor går veien videre?</i>	59
6.5	<i>Videre undersøkelser.....</i>	60
7	Litteratur	61
8	Vedlegg	65

1 Tabelloversikt

Tabell 1. Konflikter på ulike nivåer i fiskeforvaltningen (Arlinghaus 2005).	21
Tabell 2 Oversikt over noen av aspektene man må ta hensyn til ved valg av innsamlingsmetode. Punkter merket med fet skrift har vært viktige grunner for ikke å velge den aktuelle metoden (Czaja & Blair 2005).....	24
Tabell 3 Oversikt over hvor mange norske kommuner som ble invitert til å delta i spørreundersøkelsen og hvor mange som ble utelatt, samt årsaken til at de ble utelatt.	26
Tabell 4 Oversikt over responsen på undersøkelsen.....	31
Tabell 5 Fordelingen av antall svar og svarprosent i de ulike fylkene. I tillegg er det lagt inn antall kommuner uten fiskeressurs, antall kommuner uten fiskeforvalter, antall kommuner hvor det ikke var mulig å få tak i korrekt e-postadresse og antall kommuner som deltar i interkommunalt samarbeid.....	32
Tabell 6 Antall kommuner som har svart på spørreundersøkelsen i hver landsdel. Antall kommuner er inkludert de som deltar i interkommunalt samarbeid, antall respondenter som gjennomførte undersøkelsen vises i egen kolonne.	35
Tabell 7 Oversikt over hvem som har det administrative ansvaret for fiskeforvaltning i kommunen. N=180	36
Tabell 8 Oversikt over hvilken etat, avdeling eller seksjon personen som er administrativt ansvarlig for fiskeforvaltning i kommunen hører under. N=179	36
Tabell 9 Hvor stor andel av oppgavene til den administrativt ansvarlige for fiskeforvaltning som består av fiskeforvaltningsoppgaver. N=176	37
Tabell 10 Oversikt over hvordan respondentene forholdt seg til påstander om politisk interesse for fiskeforvaltning. N=177	37
Tabell 11 Hvilket politisk utvalg har ansvaret for fiskeforvaltningen i kommunene. N=179.....	38
Tabell 12 Gjennomsnitt for påvirkningen av bortfallet av fiskeravgiften i forhold til hvor viktig innlandsfisk, anadrom laksefisk, begge eller ingen av ressursene var i kommunene.....	39
Tabell 13 Oversikt over hvor positivt eller negativt bortfallet av fiskeravgiften har påvirket ulike områder i forhold til landsdel og Norge som hele. 1=negativt påvirket, 2=noe negativt påvirket, 3=ingen endring, 4=noe positivt påvirket, 5=positivt påvirket.....	39
Tabell 14 Oversikt over hvor mange områder de ulike aktørene bidrar på i kommunene. Totalt antall bidragsområder for de forskjellige aktørene vises i kolonnen lengst til høyre.	41
Tabell 15 Hvor høyt er de ulike målsettingene prioritert i forhold til områder hvor innlandsfisk, anadrom laksefisk, både innlandsfisk og anadrom laksefisk (begge) eller verken innlandsfisk eller anadrom laksefisk (ingen) var regnet for å være viktige ressurser.....	43
Tabell 16 Gjennomsnittlig tallscore for alle målsettingene. 1=ikke prioritert, 5=svært høyt prioritert. Ikke relevante har blitt strøket.....	44
Tabell 17 Oversikt over hvor viktige de ulike ressursene i gjennomsnitt er i kommunene på en skala fra 1 til 5.	45
Tabell 18 Gjennomsnittlig status for ulike tilretteleggingstiltak for fiske i forhold til områder hvor innlandsfisk, anadrom laksefisk, både innlandsfisk og anadrom laksefisk (begge) eller verken innlandsfisk eller anadrom laksefisk (ingen) var regnet for å være viktige ressurser.	46

Tabell 19 Gjennomsnittlig status for tilretteleggingstiltak i kommunene i forhold til hele landet og de ulike landsdelene.....	46
Tabell 20 Kommunens prioritering og innsats i dag i forhold til for fem års siden har blitt addert. 2=svært uenig i påstandene om at kommunen prioriterer fiskeinteresser høyere i dag enn for 5 år siden og at kommunen har økt sin innsats på fiskeforvaltning de siste fem årene. 10= svært enig i påstandene om at kommunen prioriterer fiskeinteresser høyere i dag enn for 5 år siden og at kommunen har økt sin innsats på fiskeforvaltning de siste fem årene. 6=nøytral...	47
Tabell 21 Forholdet mellom kommunens prioritering og innsats og viktighet av fiskeressurser.	47
Tabell 22 Gjennomsnittlige verdier i hvor enig respondenten var i følgende utsagn. 1= svært uenig, 2=noe uenig, 3=nøytral, 4=noe enig, 5=svært enig.	48
Tabell 23 Hvordan har arbeidet med tilretteleggingstiltak endret seg de siste fem år i forhold til viktighet av fiskeressurs i kommunen.....	48
Tabell 24 Gjennomsnittlige resultater for endringer i arbeidet med de ulike tilakene de siste fem årene. 1=redusert, 2=noe redusert, 3=uforandret, 4=økt noe, 5=økt mye.	49
Tabell 25 Forholdet mellom kommunenes ansvarsområder og kommuner hvor innlandsfisk, anadrom laksefisk, både innlandsfisk og anadrom laksefisk (begge) eller verken innlandsfisk eller anadrom laksefisk (ingen) var regnet for å være viktige ressurser.....	50
Tabell 26 Forholdet mellom landsdeler og i hvor stor grad kommunene mener de har ivarettatt sine formelle ansvarsområder. 1=svært uenig, 2=noe uenig, 3=nøytral, 4=noe enig, 5=svært enig.....	51

2 Vedleggsversikt

Vedlegg 1 Oversikt over kommunenes ansvarsområder innenfor fiskeforvaltning.	65
Vedlegg 2 Invitasjonsbrevet som ble sent ut til alle inviterte kommuner via e-post.....	70
Vedlegg 3 Påminnerbrevet som ble sendt til alle kommuner som ikke svarte. Brevet ble sendt ut en og to uker etter den opprinnelige invitasjonen til de som ikke hadde svart så langt.	71
Vedlegg 4 Spørreundersøkelsen med den forklarende teksten som fulgte med. Merk at utseendet på spørreundersøkelsen var annerledes enn i dette vedlegget.....	72

3 Innledning

Fiskeforvaltning har lange statlige tradisjoner i Norge (Berganutvalget 1982; Eknæs 1979; Lekang 1998; Søilen 1995). På 1980-tallet hadde det vokst fram et ønske om å oppnå større grad av lokal variasjon og tilpassning av offentlig politikk. Man ønsket en bedre lokal samordning og lokale myndigheter skulle ansvarliggjøres. Man ønsket også en demokratisering av samfunsstyringen, og i dette var lokalstyret en viktig del (Hovik & Naustdalslid 1994). I 1992 kom reformen om Miljøvern i kommune som innebar en offentlig satsing på et helhetlig kommunalt miljøvern. Gjennom reformen skulle det utvikles et helhetlig og tverrsektorielt miljøansvar med lang planleggingshorisont på det kommunale nivået (Direktoratet for Naturforvaltning 1997b). Samme året kom en ny laks- og innlandsfiskelov hvor kommunen formelt ble definert som det lokale, offentlige fiskeforvaltningsorganet (Lekang 1998). I 1996 ble videre myndighet delegert til kommunene, og kommunene ble ansvarlige for en rekke av bestemmelsene i laks- og innlandsfiskeloven (Miljøverndepartementet 1996). I denne perioden ble den lokale fiskeforvaltningen styrket gjennom Innlandsfiskeprogrammet og prosjektet Lokal forvaltning av de utnyttbare vilt- og fiskeressursene (Dervo 2002; Direktoratet for Naturforvaltning 1994). I 2002 ble fiskeravgiften for innlandsfisk og kreps fjernet, og med dette mistet man muligheten til å søke Statens fiskefond om midler til tiltak for disse artene (Direktoratet for Naturforvaltning 2002). Med denne utviklingen i tankene er det ønskelig å kartlegge hva som har skjedd med lokal, norsk fiskeforvaltning i kommunene siden slutten av 1990-tallet.

3.1 Utviklingen av fiskeforvaltningen i Norge

I Norge har det vært en lang tradisjon for bruk av fiskeressursene, og allerede i Gulatingsloven ble grunneierrettigheter og tradisjonelle brukerrettigheter slått fast (Eknæs 1979; Olje- og energidepartementet 1994). Rettighetene ble videreført i Magnus Lagabøtes landlov fra 1274, Christian IVs lov fra 1604 og Christian den Vs lov fra 1687 (Eknæs 1979). Fisk var en viktig del av matgrunnlaget rundt om i Norge, og fisken ble også brukt som handelsvare (Søilen 1995). Den lovregulerte fordelingen av fiskeressursene skulle begrense konfliktene om ressurstilgangen (Eknæs 1979). I 1856 ble fiskerietaten opprettet og man fikk et lovverk som skulle hindre overbeskatning av fiskeressursene (Søilen 1995).

Utbyggingen og omorganisering av den offentlige fiskeforvaltningen fortsatte gjennom hele 1900-tallet, og i 1964 ble Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfisk opprettet. Dette ble innkorporert i Miljøverndepartementet som ble opprettet i 1973. Distriktstjenesten for vilt og fisk ble overført til fylkesmannen i 1982 da det ble opprettet miljøvernavdelinger ved fylkesmannsembetene (Søilen 1995). I disse miljøvernavdelingene ble det ansatt egne fiskerikonsulenter med ansvar for laks- og innlandsfisket (Berganutvalget 1982). I 1985 ble Direktoratet for naturforvaltning (DN) opprettet og ansvaret for fiskeforvaltningen ble lagt dit. (Søilen 1995) Samtidig ble den tidligere fiskeforskningen skilt ut som en egen stiftelse, Norsk institutt for naturforskning (NINA) (Lekang 1998).

Miljøvernforvaltningen har i det hele tatt på de fleste områder hatt en statlig og sentralisert organisasjon. Gradvis vokste det frem et ønske og en erkjennelse om at kommunene måtte få en viktigere rolle. På slutten av 1980-tallet ble forsøkene med miljøvern i kommunene (MIK) satt i gang. Basert på gode erfaringer ble forsøkene i 1992 gjort om til en reform (Direktoratet for Naturforvaltning 1997b; Hovik & Naustdalslid 1994). Dette innebar en offentlig satsing på

et helhetlig kommunalt miljøvern. Det statlige forvaltningssystemet består av en rekke enheter og kan fremstå som fragmentert. Til sammenligning er den kommunale forvaltningen mer gjennomgripende. I kommunen møtes både ulikt lovverk og ulike interesser. Gjennom MIK skulle det utvikles et helhetlig og tverrsektorielt miljøansvar med lang planleggingshorisont på det kommunale nivået (Direktoratet for Naturforvaltning 1997b). Reformen innebar fem satsingsområder: miljø- og ressursvennlig by- og tettstedsutvikling, avfall og gjenvinning, biologisk mangfold, kyst- og vannmiljøene og kulturminner, kultur-, landskaps- og andre kulturmiljøer (Lafferty, Aall & Seippel 1998). Vi kan si at fiskeforvaltning her inngår som en del av biologisk mangfold.

I 1992 kom den nye loven om laks- og innlandsfisk hvor kommunene formelt ble definert som det lokale, offentlige fiskeforvaltningsorganet. Også den private, rettighetsbaserte forvaltningen har blitt styrket. Samtidig er de statlige oppgavene innenfor fiskeforvaltning redusert til utarbeiding av mål og retningslinjer for forvaltningen og prioritering av ressursbruk og virkemidler (Lekang 1998). Vi kan si at fiskeforvaltningen med dette er lagt om fra å være en nokså statlig og sentralt styrt, til å bli mer lokal og privat basert. Kommunene er tiltenkt en viktigere rolle, og staten driver mer mål og rammeforvaltning i motsetning til tidligere da det var mer detaljstyring.

3.2 Lov om laks- og innlandsfisk

I 1992 kom altså ny laks- og innlandsfiskelov hvor kommunen blir en eksplisitt del av fiskeforvaltningen (Miljøverndepartementet 1993). Fram til dette var det lokale, statlige innlandsfiskeråd og laksestyre som var det lokale ledd i den offentlige fiskeforvaltningen (Søilen 1995).

Kommunen har etter laks- og innlandsfiskeloven et ansvar for å ivareta interessene for fiskens leveområder og fiskeinteressene. I lovens § 7 står det følgende: *”Hensynet til fiskeinteressene og fiskens leveområder skal innpasses i oversiktsplanleggingen etter plan- og bygningsloven i kommune og fylke”* (Miljøverndepartementet 1993). Lovens formålsparagraf viser noe av endringene i grunnlaget for fiskeforvaltning de siste årene. Den foregående loven fra 1964 fokuserte på å legge forholdene slik til rette at laksefisket og innlandsfisket kan bli til størst mulig gagn for samfunnet og de enkelte rettighetshaverne. I loven fra 1992 er derimot siktepunktet flyttet fra nytte for mennesker mer over til bevaring av naturens mangfold og produktivitet (Lekang 1998).

Den nye loven om laks- og innlandsfisk la opp til en styrket lokal fiskeforvaltning (Miljøverndepartementet 1993). Dette var starten på en omleggings- og oppbyggingsprosess i kommunene (Dervo 2002; Direktoratet for Naturforvaltning 1994; Miljøverndepartementet 1996). I 1996 sendte Miljøverndepartementet ut et brev med inngående informasjon om hvilke deler av laks- og innlandsfiskeloven kommunen heretter skulle ha det formelle ansvaret for. Med dette brevet ble ansvarsområdene klargjort (Miljøverndepartementet 1996). Gjennom Innlandsfiskeprogrammet og prosjektet Lokal forvaltning av de utnyttbare vilt- og fiskeressursene skulle den lokale kompetanse heves slik at kommunen var i stand til å ivareta områdene de nå formelt hadde ansvaret for (Dervo 2002; Direktoratet for Naturforvaltning 1994).

3.3 Delegeringsbrev til kommunene, 1996

I 1996 sendte Miljøverndepartementet ut et brev til alle norske kommuner med informasjon om overføring av myndighet til kommunene. Overføringen av myndighet og oppgaver til kommunene ble ansett å ville styrke forvaltningen ved at en del beslutninger tas i de lokalmiljøene som er direkte berørt. Det var ifølge Miljøverndepartementet ønskelig at kommunen hadde nær kontakt med fylkesmennenes miljøvernavdelinger (Miljøverndepartementet 1996). Vedlegg 1 gir en oversikt over kommunens ansvarsområder innenfor fiskeforvaltning. Oppgavene spenner fra å innpasse fiskeinteressene i planleggingen, arbeide for felles organisering til tiltak i krisesituasjoner, fastsetting av grenser og ivaretagelse av ulovlig fanget fisk (Wilhelmsen 2000). De nasjonale målene innenfor fiskeforvaltning er at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. Kommunens viktigste verktøy i dette er den kommunale planbehandlingen (Direktoratet for Naturforvaltning 2007a).

3.4 Innlandsfiskeprogrammet

I 1991 startet DN opp et 5 års innlandsfiskeprogram for å styrke og samordne aktiviteten når det gjelder innlandsfisk (1994). Innlandsfiskeprogrammet var et tiltak for å styrke og effektivisere innlandsfiskeforvaltningen for å sikre et bedre vern og stimulere til en bedre utnyttelse av innlandsfiskeressursene. Programmet varte fra 1991 til 1995. Midlene til fiskeforvaltning økte i perioden, og Direktoratet for naturforvaltning brukte til sammen 20 millioner kroner på prosjektet. Store deler av midlene gikk til lokale tiltak hvor kommunene og lokale lag og organisasjoner sto sentralt. Programmet sammenfalt med andre program og tilskuddsordninger slik at tiltakene innenfor innlandsfiskeprogrammet hadde flere finansieringsmuligheter, noe som ga større resultater enn kun midlene fra DN ville gjort (1997a).

I Innlandsfiskeprogrammet var det fem prioriteringsområder:

- Samarbeid om fiskeforvaltning mellom private og offentlige aktører.
- Styrke den lokale fiskeforvaltningen og samspillet mellom offentlige og private interesser. Kommunen fikk en mer sentral plass i fiskeforvaltningen, og man ønsket at rettighetshaverne skulle ta en større del av ansvaret for forvaltningen basert på driftsplaner.
- Øke verdiskapningen av fiskeressursene i distriktene. Aktiviteten når det gjaldt næringsfiske gikk ned når det gjaldt ferskvannsfisk. For å øke inntektene til rettighetshaverne vil inntekter ved salg av fiskekort og turistbasert virksomhet være et alternativ til utnyttelse.
- Opprettholde mangfoldet og produksjonen av innlandsfisk.
- Et større og bredere spekter av befolkningen skal få adgang til fiske. Fysisk tilrettelegging for fiske, gjennomføring av familiefiskedager og gratis fiske for barn og unge var noen av tiltakene som ble gjennomført for å sette fokus på fiske som fritidsaktivitet.

Gjennom Innlandsfiskeprogrammet ble det en bedre samordning av fiskeforvaltningen lokalt. Det ble et bedre samarbeid mellom organisasjoner og den offentlige forvaltningen, og det var en god utvikling innenfor naturforvaltningen i kommunene (1997a).

Forvaltningsplan for innlandsfisk ble utarbeidet i forbindelse med Innlandsfiskeprogrammet og la retningslinjene for fiskeforvaltningen på 90-tallet.

3.5 Lokal forvaltning av de utnyttbare vilt- og fiskeressursene

Direktoratet for naturforvaltning startet i 1996 opp det fireårige prosjektet Lokal forvaltning av de utnyttbare vilt- og fiskeressursene, også kalt driftsplanprosjektet. Prosjektet var et ledd i omleggingen til lokal forvaltning av vilt og fisk og skulle avsluttes i 1999. Selve omlegging av den lokale forvaltningen skulle gå fram til 2006. Prosjektet var et samarbeid mellom miljømyndighetene, landbruksmyndighetene og rettighetshaver- og brukerorganisasjonene. Sentrale oppgaver var produksjon av veiledningsmateriell, utarbeiding av driftsplaner for vilt og fisk, organisering av vilt- og fiskeområder, delegering av myndighet og oppgaver til lokalt nivå og opprettelse av lokale og regionale samarbeidsorgan. De politiske hovedmålene i prosjektet var bevaring, næring og rekreasjon. Man ønsket å sikre allmennhetens interesser samt næringsutvikling. Forvaltningen skulle bygge på driftsplaner utarbeidet av rettighetshaverne.

Kommunene skulle etableres som et offentlig forvaltningsorgan for vilt- og fiskeforvaltning. Nasjonale mål skulle konkretiseres ved hjelp av kommunale planprosesser og prioritering i plandokumenter. Rettighetshaverne ble trukket fram som viktige medspillere i forvaltningen. Der det var hensiktsmessig skulle rettighetshaverne medvirke og utføre praktiske oppgaver i forvaltningen. Felles organisering og utarbeiding av driftsplaner skulle være viktig i det praktiske arbeidet. Rettighetshavernes praktiske og finansielle ansvar skulle stå i forhold til deres rettigheter og økonomiske interesser. I områder hvor det var hensiktsmessig skulle man opprette lokale og regionale rådgivende samarbeidsorgan. Her skulle offentlig forvaltning, rettighetshavere, brukere og eventuelt andre berørte være representert (Dervo 2002).

3.6 Areal- og driftsplaner

Plan- og bygningsloven sier at alle kommuner skal utarbeide en kommuneplan. Planen skal være tredelt med en kortsiktig del med samordnet handlingsprogram for sektorenes virksomhet de nærmeste år, en langsiktig del med mål for utvikling i kommunen, retningslinjer for sektorenes planlegging og en arealdel. Arealdelen av kommuneplanen skal angi ulike områdetyper, deriblant områder for særskilt bruk eller vern av sjø og vassdrag. Kommuneplanen skal legges til grunn ved planlegging, forvaltning og utbygging i kommunen (Miljøverndepartementet 1986). En kommunal fisketiltaksplan bør inneholde en beskrivelse av fiskeressursene i kommunen samt plan for utnyttelsen av disse ressursene. Fisketiltaksplaner er viktig i arbeidet med samordning og prioritering i kommunen (1997a).

Når det er hensiktsmessig skal det ifølge laks- og innlandsfiskeloven utarbeides driftsplaner for vassdrag eller fiskeområder. Loven sier: ” Når det finnes hensiktsmessig skal det utarbeides driftsplan for et vassdrag eller et fiskeområde. Driftsplanen bør inneholde oversikt over fiskeressursene i det aktuelle området med forslag til kultiverings- og utnyttelsesplan. Videre bør den inneholde forslag om det innbyrdes forhold og størrelse av fiskerettighetene i vassdraget, om organisering av fiskeinteressene, om bortleie eller salg av fiskekort, mengden av fisk som skal tas opp, om redskapsbruk, om minstemål, fredningstider og økonomiske forhold ved tiltaket. Driftsplan utarbeides av fiskerettshaverne, om nødvendig med bistand fra fiskeforvaltningen. Bestemmelsene om flertallsvedtak i annet ledd gjelder tilsvarende. Om

nødvendig kan departementet utarbeide driftsplan på eget initiativ” (Miljøverndepartementet 1993).

En driftsplan er en flerårig plan med målsettinger og retningslinjer for forvaltning av en eller flere fiskearter innenfor et avgrenset område. Biologiske driftsplaner inneholder biologiske registreringer og tiltak. Fullstendige driftsplaner er tredelte og inneholder en biologisk del, en del for næring og rekreasjon og en del for drift og gjennomføring. Denne typen planer er privatrettslige avtaler (Dervo & Østdahl 2000). Laks- og innlandsfiskeloven påpeker at en driftsplan bør inneholde oversikt over fiskeressursene i det aktuelle området med forslag til kultiverings- og utnyttelsesplan, forslag om det innbyrdes forhold og størrelse av fiskerettighetene i vassdraget, organisering av fiskeinteressene, bortleie eller salg av fiskekort, mengden av fisk som skal tas opp, redskapsbruk, minstemål, fredningstider og økonomiske forhold ved tiltaket (Miljøverndepartementet 1993). Grunneiernes driftsplaner kan integreres i de kommunale planene (1997a).

Driftsplaner er et godt virkemiddel i områder med tilstrekkelig ressursgrunnlag. Man bør ikke bruke store midler på en driftsplan i områder hvor ressursene er begrensede. Driftsplaner er et verktøy for å oppnå mål, man bør derfor sette ned målsetninger for forvaltningen innenfor et området og bruke driftsplaner for å nå disse målene (Alstad & Flydal 1999).

3.7 Kalkingsprosjekt

Forsuring av vann og vassdrag er et alvorlig problem i Norge som startet på 1800-tallet. Årsaken er utslipp av nitrogen- og svovelforbindelser utenfor Norge, som føres hit med globale strømminger og skaper sur nedbør. Kalking er et foreløpig tiltak som midlertidig snur eller forebygger forsuringsproblemer og formålet er å gjenskape og sikre god økologisk tilstand i forsurede vassdrag. Forholdene for friluftsliv og lokal verdiskaping skal også forbedres, og ved tilskudd til kalking i innsjøer og elver blir det stilt krav om at allmennheten skal få økt tilgang til fiske. Kalking har vist seg å ha gode effekter på forsuringsproblemet. Forsuring i Norge økte fram til 1970-tallet og mer enn 15000 fiskebestander har blitt påvirket av sur nedbør eller dødd ut. Internasjonale avtaler om reduksjoner i utslipp av stoffer som skaper forsuring førte til en forbedring av problemet etter 1980, men fortsatt er det store områder hvor det fortsatt er behov for kalking i tiden framover.

I 1983 startet det offentlige med kalking og tilskuddene til arbeidet var på topp i 1997. Kalkingsmidlene har siden blitt noe redusert og deler av midlene har blitt øremerket til spesielle tiltak. Direktoratet for Naturforvaltning har det sentrale forvaltningsansvaret for kalkingsvirksomheten. Kommunal deltaking er et vilkår for oppstartning av nasjonale kalkingsprosjekt, kalkingsmidlene utbetales til kommunen, og de står ansvarlige for den praktiske delen av drifta. Kalkingsprosjekt foregår i stor grad i samarbeid med private aktører (Direktoratet for Naturforvaltning 2004).

3.8 Fiskeravgiften og statens fiskefond

På midten av 60-tallet ble Statens fiskefond opprettet. Fiskefondets inntektskilde var betaling av fiskeravgift fra fiskere som fisket ferskvannsfisk, og dette skulle pløyes tilbake til fiskeforvaltningstiltak. Halvparten av fondets inntekter gikk til lokale fisketiltak med formål å forbedre vilkårene for fiske. De øvrige har vært brukt sentralt til forskning og tiltak.

Eksempler på tiltak er fysisk tilrettelegging, informasjonstiltak, organisering av kortområder og kultiveringstiltak. Fiskefondet som helhet ble brukt til fiskeforvaltningstiltak som kom samfunnet og befolkningen til gode (Hesthagen 1997).

1. januar 2002 ble fiskeravgiften for fiske etter innlandsfisk og kreps tatt bort (Miljøverndepartementet 2002). Fortsatt betales fiskeravgift for fiske etter laks, sjøørret og sjørøye. Inntektene til Statens fiskefond benyttes nå derfor kun til tiltak knyttet til disse artene (Direktoratet for Naturforvaltning 2007b). Fjerningen av fiskeravgiften for innlandsfiske er miljømyndighetenes bidrag til å øke rekrutteringen og stimuleringen til økt fiske (Direktoratet for Naturforvaltning 2002). Da avgiften ble tatt bort var det drøftet å erstatte midlene med overføringer over statsbudsjettet, men dette har så langt ikke skjedd (Miljøverndepartementet 2002)

3.9 Miljøansvar i kommunen

De første naturverntiltakene i Norge kom på 1800-tallet og var enkeltstående tiltak for å sikre friområder for allmennheten. En videre statlig organisering av naturvernet kom i stand på begynnelsen av 1900-tallet. I 1910 kom Lov om naturfredning og naturvernet ble som statlig ansvarsområde lagt inn under Kirke- og undervisningsdepartementet. I 1954 ble loven Lov om naturvern vedtatt. Samme år som denne loven kom ble Statens Naturvernråd opprettet for å kunne bistå myndighetene med gjennomføring av loven. Utover 1960-tallet var det en videre utbygging av det statlige naturvernarbeidet, men det var stadig et behov for å styrke den sentrale forvaltningsorganisasjonen for natur- og miljøvernssaker. I 1972 så Miljøverndepartementet dagens lys (Jansen 1989) og i 1985 ble Direktoratet for naturforvaltning opprettet (Søilen 1995).

Stortingsmelding nr 34 Om miljøvern i kommunene ga et bilde av et 90-tall preget av miljøvernutfordringer. Stortinget hadde tilsluttet seg målene og retningslinjene i rapporten Vår felles framtid fra FNs verdenskommisjon for miljø og utvikling. Bærekraftig utvikling ble satt på dagsordenen, både for hvert enkelt land og verdenssamfunnet, og uttrykket ”å tenke globalt og handle lokalt” sto sentralt. Dagens befolkning skal få dekket sine behov uten at dette hindrer fremtidige generasjoner i å få dekket sine behov. Samarbeide mellom ulike samfunnssektorer og nivåer ble sett på som nødvendig for å legge om til bærekraftig utvikling og det kommunale miljøvernarbeidet måtte styrkes (Miljøverndepartementet 1991).

Viktige argumenter for en økt desentralisering av miljøvernet var et ønske om å oppnå større lokal variasjon og tilpasning av offentlig politikk. Det var enklere å ta hensyn til lokale variasjoner ved lokale avgjørelser enn ved sentrale avgjørelser. En ville også få en bedre lokal samordning mellom de ulike sektorene ved lokalt styre, målet var å unngå at gråsoner mellom sektorer falt mellom to stoler og at ingen myndigheter hadde et faktisk ansvar for dette. Det siste viktige argumentet for en økt desentralisering av miljøvernoppgavene var ønsket om en demokratisering av samfunnsstyringen. Demokratiet styrkes ved at flere avgjørelser flyttes til det politiske nivået som er nærmest folk flest (Hovik & Naustdalslid 1994).

I 1988-1991 ble MIK-arbeidet startet som en forsøksordning i 91 kommuner. Det ble gjort gode erfaringer i forsøket og fra 1992 ble dette omgjort til en reform som omfattet alle norske kommuner (Ofstad & Parmann 1997). Med reformen ble det en overføring av flere statlige oppgaver på miljøvernområdet til kommunene (Lafferty, Aall & Seippel 1998), og reformens viktigste mål var å bygge opp et lokalt administrativt apparat som kunne ta seg av

miljøspørsmålene (Bjørnæs 2002). Kommunenes voksende rolle i fiskeforvaltningen kan sees på som ett av flere temaområder der kommunene på slutten av 1980-tallet og i første halvdel av 1990-tallet får formelt ansvar og forsøker å bygge opp kompetanse og virksomhet innen miljøvern.

I 1996 hadde 96 % av Norges kommuner ansatt en miljøvernleder i heltids- eller deltidsstilling (Bjørnæs 2002). Kommuner med en miljøvernarbeider hadde en sterkere prioritering av utmarks- og naturressursforvaltning og friluftsliv og herunder også forvaltning av fisk enn kommuner uten en miljøvernarbeider. Man så også at kommuner med en miljøvernarbeider hadde satt i gang flere tiltak innenfor fiskeforvaltning og de hadde flere tiltak under utgreiing enn kommuner uten miljøvernarbeider (Hovik 1991).

3.10 Miljøvernlederens rolle generelt

I utviklingen av det kommunale miljøvernarbeidet har miljøvernlederen eller miljøvernkonsulenten vært en sentral brikke. Miljøvernledernes rolle i kommunen var å bygge opp den miljøfaglige kompetansen i administrasjonen. De nasjonale miljømålene skulle iverksettes lokalt. Gode styringssignaler fra sentrale myndigheter, samspill mellom politikere og miljøfaglig kompetanse i kommunen og gode tilskuddsordninger fra staten var viktig for å oppnå dette. De nasjonale miljømålene skulle føles viktige lokalt, og derfor burde man kunne unngå konflikter med de lokale næringsinteressene (Østdahl & Göncz 1996).

Miljøvernlederen skulle være en viktig pådriver i kommunens miljøarbeid, og det var viktig å integrere miljøhensyn i den etablerte saksbehandlingen (Østdahl & Göncz 1996). Det var flere store satsingsområder i det kommunale miljøvernarbeidet og arbeidsoppgavene innebar beredskap mot miljøkatastrofer, systemer for måling og varsling av faktorer som kan påvirke miljø og helse, vern av det biologiske mangfoldet, forebyggende helsearbeid, ivaretaking av grønnstrukturer, vern av kulturlandskapet og dets faste kulturminner, reduksjon av utslipp til luft (spesielt klimagasser), motorisert ferdsel i utmark, i vassdrag og langs kysten, en helhetlig naturressursforvaltning, nærmiljøarbeid, miljøvennlig og energibesparende samferdsel og vann, avløp og renovasjon (Lafferty, Aall & Seippel 1998). Kort sagt var dette et omfattende arbeidsfelt for en enpersonsadministrasjon.

Kommunen er det forvaltningsorganet som står nærmest hver enkelt innbygger, og er derfor det naturlige knutepunktet for alle mennesker som er opptatt av lokale miljøsaker (Miljøverndepartementet 1991). Økt bevissthet om miljøvern, miljøhensyn i plan og organisasjon og mer handlingsrettet miljøvernarbeid ble utpekt som nøkkelfaktorer i det kommunale miljøvernarbeidet (Østdahl & Göncz 1996).

3.11 Ny kommunelov

Samme året som innføring av MIK-reformen kom også en ny kommunelov: lov om kommuner og fylkeskommuner. Kommuneloven fra 1992 ga kommunene selv frihet til å organisere sin virksomhet. Kommunene fikk selv mulighet til å bestemme hvilke organer som skulle ha ansvaret for det saksfelt som de forskjellige lovene omhandlet (Kommunal- og regionaldepartementet 1995). En omlegging av kommunenes inntektssystem i 1986 bidro også til at kommunene kunne disponere statlige overførte midler på en måte som sto i forhold til lokale behov (Norges offentlige utredninger 1997).

Den nye kommuneloven gjorde det vanskeligere for staten å detaljregulere kommunal miljøpolitikk. Tidligere kunne staten påvirke gjennom sentrale etater, statlige lokale embetsverk og et lovverk som i stor grad regulerte kommunens organisering og saksbehandling. Kommuneloven førte til en fristilling av kommunene i forhold til sentral styring og felles regelverk (Hovik & Naustdalslid 1994). Den åpnet også for at to eller flere kommuner kunne gå sammen i et interkommunalt samarbeid (Kommunal- og regionaldepartementet 1992).

Østdahl og Skurdals undersøkelse fra 1996 viste store endringer innenfor den politiske og administrative organiseringen av fiskeforvaltning i kommunene sammenlignet med de foregående årene. Av de undersøkte kommunene i 1996 var det administrative ansvaret for fiskeforvaltningen dekket av miljøvernarbeideren i 63 % av kommunene. Undersøkelsen viste en tendens til at det administrative ansvaret ble svekket ved at miljøvernoppgavene i stadig større grad ble kombinert med andre arbeidsoppgaver. Den politiske organiseringen av fiskeforvaltningen (og andre miljøoppgaver) hadde dreid i retning av større utvalg med bredere ansvarsområder. 46 % av kommunene hadde fortsatt en egen innlandsfiskenemnd eller hadde opprettet et utvalg for vilt- og fiskeforvaltning. I de øvrige kommunene var det politiske ansvaret lagt hos forskjellige utvalg eller utvalg som kombinerte to eller flere ulike interesser som for eksempel næring og miljø, plan og miljø, miljø og kultur osv (Østdahl & Skurdal 1996).

3.12 Overgangen fra statlig til kommunal styring

Ved overgangen til mer kommunal styring endret de statlige styringsmidlene seg fra direkte regulering til mykere eller indirekte styringsmidler. Forsøket med miljøforvaltning i kommunen og den videre utbyggingen av den kommunale miljøforvaltningen etter forsøksperioden kan ses på som et eksempel på denne typen styringstiltak. Andre virkemidler for påvirkning er rettleidningsmateriell, statlige normer og standarder og formuleringer av felles mål for kommunene gjennom stortingsmeldinger og rundskriv. Mange av disse virkemidlene er basert på at informasjon og opplysninger fra sentralt hold skal påvirke innholdet i lokale avgjørelser. Statlig informasjon rekker ikke langt dersom det ikke finnes mottakere for denne informasjonen i kommunene. MIK kan ses på som et forsøk fra statens side på å utvikle institusjonelle koblingspunkt for miljøinteresser i den kommunale organisasjonen (Hovik & Naustdalslid 1994).

Det er i denne sammenheng vi må forstå Innlandsfiskeprogrammet. Innlandsfiskeprogrammet var initiert av DN og skulle jobbe for at den kommunale innsatsen på planlegging, saksbehandling og samarbeid med lokale lag og foreninger ble økt innenfor fiskeforvaltningen (Direktoratet for Naturforvaltning 1997a). DN satte også i gang programmet Lokal forvaltning av de utnyttbare vilt- og fiskeressursene, som en del av omleggingen fra sentral til regional forvaltning (Dervo 2002).

3.13 Et løft i den kommunale fiskeforvaltningen

Før MIK-reformen var mange kommuner lite engasjement innenfor naturforvaltning (forvaltning av fisk, vilt og utmarksressurser). Kommunene manglet som regel en etat/administrativ person med klart ansvar for disse sakene (Taugbøl 1994). Omkring starten av 1990-tallet fikk fiskeforvaltningen et løft. Med MIK-reformen fikk kommunene en person med miljøvern som arbeidsoppgave, og denne fikk en viktig rolle

innenfor naturforvaltning, i miljøundervisningen og i den kommunale arealplanleggingen (Taugbøl 1994; Østdahl & Göncz 1996). Også innenfor fiskeforvaltning fikk miljøvernlederen en viktig rolle, og med dette ble kommunen tilført kompetanse og ble en viktig initiativtaker og samordner av ulike tiltak (Skurdal 1994).

I 1996 kom DN-programmet Lokal forvaltning av de utnyttbare vilt- og fiskeressursene. Prosjektet var en del av arbeidet med å legge om til en lokal vilt- og fiskeforvaltning, og prosjektets første delmål var at kommunene skulle være etablert som et offentlig vilt- og fiskeforvaltningsorgan. Kommunen skulle omsette og konkretisere nasjonale mål, samt bistå rettighetshaverne med den praktiske forvaltningen. Prosjektet bidro til å engasjere kommunene, og skapte samarbeidsarenaer på lokalt og regionalt plan for forvaltning, skjøtsel, drift og utvikling av vilt- og fiskeressursene. De lokale aktørene hadde også gode erfaringer med prosjektet, arbeidet ble mer målrettet og effektivt (Dervo 2002).

3.14 Lokal forvaltning faller i fisk?

I 1996 var det en topp med 96 % av landets kommuner som hadde en miljøvernansvarlig (Bjørnæs 2002). Året etter at øremerkingen av midlene til miljøvernlederstillingerne forsvant hadde fortsatt 80 % av kommunene en miljøvernlederstilling i 1997 (Kommunal Rapport 1997a). Mellom 1997 og 2000 så man en betydelig reduksjon i antallet miljøvernlederstillinger. 27 % av landets kommuner hadde lagt ned stillingen, 31 % hadde redusert eller slått stillingen sammen med en annen (Bjørnæs 2002). Man så en tendens til at spesielt små kommuner la ned sine stillinger. I tillegg kom de nordligste fylkene dårlig ut når det gjaldt utviklingen i antall miljøvernlederstillinger (Bjørnæs 2002; Kommunal Rapport 1997a).

Enkelte tolker denne nedgangen i antall MIK-ansatte i kommunen som et tegn på at miljøarbeidet er bedre integrert i det kommunale arbeidet (Dervo 2002). Men en undersøkelse gjennomført av Kommunenes Sentralforbund i 2002 viste at ordførere i kommuner uten en miljøvernlederstilling var mer negative til økt miljøansvar i kommunene enn ordførere i kommuner med en miljøvernlederstilling (Danbolt 2002a).

Evalueringen av driftsplanprosjektet viste nedslående resultater for fiskeforvaltningen i kommunene. Generelt ble viltforvaltningen, og spesielt hjortevilt prioritert i kommunene. Mange av kommunens oppgaver på fiskesiden besto av oppfølging av paragrafer i laks- og innlandsfiskeoven som det ikke ble gjort noe med. Og innen arealforvaltning var det ofte vanskelig å ta hensyn til vilt- og fiskeinteresser fordi andre interesser ble prioritert høyere. Man så en stor og økende forskjell i innsatsen mellom kommunene (Dervo 2002).

3.15 Målsetting med undersøkelsen

Denne spørreundersøkelsen tar utgangspunkt i de omfattende forandringene som fiskeforvaltningen har gått igjennom siden 1992 med overføring av ansvar og oppgaver og endringer i finansieringsbildet. Hva har skjedd med lokal, norsk fiskeforvaltning i kommunene siden slutten av 1990-tallet?

Målsettingene med undersøkelsen er å kartlegge organiseringen av fiskeforvaltningen i kommunene i 2007, studere effekter av bortfallet av fiskeravgiften, kommunens arbeid med fiskeforvaltning og oppfølging av de delegerte ansvarsområdene innenfor feltet.

Spørsmål jeg ønsker å besvare er:

- Hvordan organiseres fiskeforvaltningen i kommunen etter fristillingen i kommuneloven i 1992?
- Har bortfallet av fiskeravgiften for innlandsfisk hatt en negativ effekt på ulike områder innenfor fiskeforvaltningen?
- Hva er statusen for det lokale fiskeforvaltningsarbeidet?
- I hvilken grad ivaretar kommunene de overførte ansvarsområdene etter laks- og innlandsfiskeloven fra 1992?
- Kan det påvises forskjeller i fiskeforvaltningen mellom landsdeler og mellom kommuner med ulike typer fiskeressurser?

3.16 Erfaringer med lokal fiskeforvaltning

Som oppsummeringen av den norske forvaltningshistorien foran viser er det i mange sammenhenger et ønske om å legge til rette for delegerte beslutninger. Dette har ofte rot i demokratiprinsipper og er et middel for å hindre konflikter. I en rekke land og regioner har man arbeidet med og høstet erfaringer fra lokale forvaltningsmodeller på en rekke delområder av naturforvaltningen. Nedenfor vil jeg se nærmere på noen erfaringer med lokal forvaltning som har relevans for mine problemstillinger.

Etter andre verdenskrig har den svenske fiskesektoren forandret seg, det har blitt færre yrkesfiskere og mer fritidsfiskere. Det er få profesjonelle fiskere som kan forme en sosial base for lokal forvaltning, og de som eier eller bruker kystfarvann og deres ressurser, det vil si grunneiere og fritidsfiskere, er ofte ikke lokale eller bor bare ved kysten i sesongen. Det har vært en dramatisk nedgang i antallet profesjonelle fiskermenn siden 1950-tallet og til 1997 da det var ca 2000 igjen. I 1997 ble det regnet for å være ca 1000 småskala kystfiskere igjen. Siden første verdenskrig har interessen for sportsfiske eksplodert, og i Sverige er det ca 1,1 millioner mennesker som holder på med fritidsfiske langsmed kysten, og de fanger mer fisk enn yrkesfiskere (Bruckmeier & Neuman 2005). Denne trenden ser man også i Tyskland, hvor fritidsfiskere tar opp ti ganger så mye ferskvannsfisk som yrkesfiskere (Arlinghaus 2005).

Tradisjonelt sett har Svenske og Finske kyst- og ferskvannsområder vært i privat eie og lokale fiskeorganisasjoner (fiskvårdsområdesforeninger) har administrert forvaltningen innenfor sine respektive nærområder. Små forvaltningssystemer (slik som man ser i Sverige) har de fortrinn at det er enklere å skaffe informasjon om biologiske gitte betingelser og prosesser og de tillater at reglene tilpasses lokale behov, og tar hensyn til lokale kutymmer og normer (Bruckmeier & Neuman 2005).

Utenbygds fiskere i Sverige krevde at fiskeområdene ble større enn de lokale fiskeorganisasjonene kunne tilby. Og på 1980-tallet ble det opprettet fiskeregioner, som skulle jobbe for en koordinering av de lokale fiskeorganisasjonene slik at man fikk en mer ensartet forvaltning innenfor nedslagsfeltene. I 1985 ble det innført gratis stangfiske langs østkysten av Sverige. I Finland bortsett fra Åland innførte man i 1997 et avgiftssystem hvor man kunne kjøpe et fiskekort for stangfiske som gjaldt for hele regionen. Systemet ble innført uten hensyn til de lokale rettighetshaverne, men inntektene skulle pløyes tilbake til de lokale fiskeforeningene og rettighetshaverne. Denne ”tvangs”innføringen av fiskekortsystemer førte til varierende grad av konflikter. I områder hvor det var liten interesse for fritidsfiske fra

utenbygdsboende var konfliktgraden generelt lav. Bynære områder hvor fiskepresset var stort fikk en høyere grad av konflikter. Rettighetshaverne mente innføring av det regionale fiskekortet hemmet den lokale fiskeforvaltningen. Bekymringer over økt fiskepress, manglende regulering av fisket og bortfallet av inntjeningsmuligheter var noen av argumentene brukt mot frislipp av fiske.

Fiskerne på sin side fremmet økt tilgang til store fiskeområder, spesielt i områder hvor rettighetshaverne var tilbakeholdne med å selge fiskekort, som et argument for at frislippet av fisket var en suksess (Salmi, Neuman & Hakaste 2007).

Erfaringene fra Sverige og Finland viser hvor viktig det er å ha med alle engasjerte parter i beslutningsprosesser. Rettighetshaverne følte seg overkjørt av et høyere statlig organ som de mente ikke tok hensyn til lokale tilpasninger ved innføring av regionale fiskekortsystemer. På den annen side hadde brukerne tidligere følt at allmennhetens adgang til fiske ikke var godt nok sikret da forvaltningen lå på et lokalt nivå. Temaene for konfliktene skiftet med hvilket nivå forvaltningen lå på. Uavhengig av temaene for konflikten og ulike forvaltningsnivå var det et gjennomgående problem at enkelte grupper ikke følte at deres interesser ble ivaretatt.

3.17 Anbefalinger i det lokale forvaltningsarbeidet

Et av de viktigste feltene i forvaltning av fritidsfiske er å identifisere, forstå, forvalte og forebygge konflikter mennesker imellom. Konfliktene er ofte basert på motstridende verdier, ulik oppfatning, ulik holdning og andre menneskelige aspekter. De negative følelsene skapes ikke av at man mangler noe, men av at man sammenligner seg med en gruppe som ikke mangler dette. Konflikter kan oppstå mellom ulike grupper og nivåer, se tabell 1 (Arlinghaus 2005). Dette så man for eksempel i de konfliktfylte områdene i Sverige hvor store grupper fritidsfiskere bosatt i sentrale strøk brukte sin politiske makt til å få tilgang til fiskeområder i nærliggende områder.

Kommunikasjon og implementering av alle berørte kan forebygge konflikter (Bruckmeier & Neuman 2005). Engasjement av alle berørte i lokale konflikter kan være en utfordring. Lokale, nasjonale og private aktører bør være representert, og selv om deres interesser er uforenelige er det viktig at alle berørte er med før man tar en beslutning. Hvis konflikten behandles lokalt kan det være behov for utenforstående assistanse for å sikre at alle berørte parter blir med i prosessen (Hovik & Vabo 2005). Bedre kommunikasjon og formelle bindeledd mellom ulike ledd i forvaltningen kan være en måte å sikre at kunnskapsgrunnlaget og hjelpemidlene man har for å ta beslutninger er best mulig (Salmi, Neuman & Hakaste 2007).

Tabell 1. Konflikter på ulike nivåer i fiskeforvaltningen (Arlinghaus 2005).

Type	Sektor involvert	Eksempler
Bruker konflikt	Intersektoriell	Fisker mot båtfører
		Fisker mot svømmer
	Intrasektoriell	Fisker mot fisker
		Fisker mot yrkesfisker
Forvaltningskonflikt	Intersektoriell	Fiskeforvaltning ut ifra fiskernes synspunkt mot dyrerettigheter/lover/interesser
		Fiskeforvaltning ut ifra fiskernes synspunkt mot naturbevaring/lover/interesser
	Intrasektoriell	Fisker mot støtte til eller motstand mot forvaltningstiltak
		Fritidsfiskere mot yrkesfiskeres rettigheter

Salmi og medarbeidere anbefaler fra sine erfaringer i Sverige og Finland tre grunnpilarer i forvaltningsarbeidet for fisk:

- Lokale bestander forvaltes på grunnlag av tilstrekkelig informasjon, noe som fordrer overvåking av stasjonære fiskebestander. Vandrende bestander krever større forvaltningsområder
- Oppbygging av tillit, behandling av konflikter og å sikre fiskemuligheter gjennomføres best ved at interessenter medvirker.
- Bedre kommunikasjon og formelle bindeledd mellom ulike ledd i forvaltningen er viktig slik at kunnskapsgrunnlaget og hjelpemidlene man har for å ta beslutninger er best mulig (Salmi, Neuman & Hakaste 2007).

Historiske privilegier og tradisjonelle rettigheter har vært viktig i fiskeforvaltningen. Dette kan føre til at de biologiske faktorene blir vekkprioritert i forvaltningen, noe man har sett i storskala og internasjonale forvaltningssystemer (Bruckmeier & Neuman 2005). Kunnskapen om noen få vann blir overført videre til mange vann, noe som fører til en forvaltning på feil/skjevt kunnskapsgrunnlag, dette fører ofte til nedgang i bestander og dårligere fiskemuligheter (Arlinghaus 2005).

Mange eksperter er opptatt av at den fremtidige fiskerforvaltningen må inkludere de ikkekommersielle fiskerne som hittil ofte har blitt tilsidesatt i forvaltningen av fiskeressurser. Små forvaltningssystemer, slik som de svenske lokale forvaltningsorganisasjonene har de fortrinn at det er enklere å skaffe informasjon om biologiske gitte betingelser og prosesser og de tillater at reglene tilpasses lokale behov, og tar hensyn til lokale kutymen og normer. De lokale forvaltningsorganisasjonene er på ingen måte mindre komplekse enn regionale eller nasjonale forvaltningssystemer, men de prøver å tilpasse forvaltningen til den økende kompleksiteten man finner i lokale systemer.

Eierrettigheter, brukerrettigheter, forvaltningsrettigheter, interessenter og konfliktløsning mellom de ulike gruppene har påvirket fiskeforvaltningen langs svenskekysten i tillegg til hensynet til biologiske faktorer. Historiske privilegier og tradisjonelle rettigheter har vært viktig i fiskeforvaltningen (men det er ikke nok å basere forvaltningen på kunnskapen om

dette). Dette kan føre til at de biologiske faktorene blir vekkprioritert i forvaltningen, noe som har skjedd i storskala og internasjonale forvaltningssystemer (Bruckmeier & Neuman 2005).

Arlinghaus (2005), Salmi og medarbeider (2007) og Bruckmeier og Neuman (2005) viser hvor komplekse forvaltningssystemene er. Det er mange hensyn å ta for å sikre at alle interesser blir ivaretatt. Det finnes ingen fasitløsning på hva som er det rette forvaltningsnivået for fiskeforvaltningen. Den samme forvaltningsmodellen fikk svært forskjellige utfall i ulike lokalmiljøer. Kommunikasjon og implementering av alle berørte parter er viktig for å kunne ta beslutninger som er best mulig, samtidig må en sikre tilstrekkelig kompetanse (Arlinghaus 2005; Bruckmeier & Neuman 2005; Salmi, Neuman & Hakaste 2007).

4 Metode

Denne undersøkelsen er valgt gjennomført som en deskriptiv undersøkelse, det vil si at man presenterer et bilde av hvordan situasjonen oppfattes av de ansatte i kommunene (Ilstad 1987). Det er ønskelig å kartlegge prosentverdier, gjennomsnittsverdier og sammenheng mellom variabler med en høy grad av statistisk sikkerhet. For å gjennomføre en deskriptiv undersøkelse er det nødvendig med et stort og representativt utvalg fra den aktuelle populasjonen (Ilstad 1987). Ved valg av forskningsdesign fremsto survey-undersøkelse som den mest egnete metoden. Man ser på et stort, representativt utvalg fra en geografisk spredt populasjon (Ilstad 1987). Populasjonen er tydelig avgrenset slik at det er enkelt å avgjøre hvem som skal delta (Czaja & Blair 2005). Dataene ble samlet inn ved hjelp av spørreskjemaer og deretter analysert (Ilstad 1987).

4.1 Innsamling av data

Man kan samle inn data i en survey-undersøkelse ved hjelp av post, telefon, personlig intervju eller e-post/ via internett. Man kan også kombinere de ulike hjelpemidlene. Alle metodene har positive og negative sider som må avveies når man velger metode. De tre hovedfaktorene man må vurdere er administrasjon/ kostnader, datakvalitet og om oppbyggingen av spørreskjemaet er bedre tilpasset en av de ulike undersøkelsesmetodene (tabell 2).

De fleste av spørsmålene i denne undersøkelsen er enkle avkrysningsspørsmål. På enkelte spørsmål ble respondenten bedt om å svare med egne ord, men dette var spørsmål som krevde korte svar, gjerne i stikkordsform. Det var derfor ikke ansett at spørsmålene krevde en spesiell type undersøkelsesmetode.

Det neste man bør ta hensyn til er tid og penger. I denne undersøkelsen er begge disse faktorene begrensende. Tidsperioden hvor hele undersøkelsen skulle utarbeides, gjennomføres og rapporteres var ett semester. Ved å sende ut spørreundersøkelsen per post må man regne med en lang periode for å samle inn data, denne metoden ble derfor forkastet. Hvis man gjennomfører spørreundersøkelsen som personlig intervju må man regne med middels til lang periode for å samle inn dataene. I dette tilfellet hvor det var ønskelig å intervju alle Norges kommuner ble dette ansett for å være for arbeidskrevende. I tillegg ville kostnadene med å reise rundt til alle kommunene oversteget budsjetttrammene. Å gjennomføre en telefonundersøkelse ble også ansett for å være for arbeidskrevende og kostbart i forhold til prosjektets rammer (Czaja & Blair 2005).

Tabell 2 Oversikt over noen av aspektene man må ta hensyn til ved valg av innsamlingsmetode. Punkter merket med fet skrift har vært viktige grunner for ikke å velge den aktuelle metoden (Czaja & Blair 2005).

Type undersøkelse/ kommentar Type Faktor	Postal undersøkelse	Internetbasert undersøkelse	Telefonbasert undersøkelse	Personlig intervju	Kommentar
Administrative faktorer	Noen utgifter til porto og kopiering. Lang innsamlingsperiode. Ingen krav til at respondenterne må være lokalisert innenfor et visst område/ i nærheten av hverandre.	Svært lave utgifter. Kort innsamlingsperiode. Ingen krav til at respondenterne må være lokalisert innenfor et visst område/ i nærheten av hverandre.	Middels utgifter. Kort innsamlingsperiode. Ingen krav til at respondenterne må være lokalisert innenfor et visst område/ i nærheten av hverandre.	Høye utgifter. Middels til lang innsamlingsperiode. Respondentene bør være lokalisert innenfor et visst område/ i nærheten av hverandre.	De administrative faktorene ble regnet for å være begrensende i denne undersøkelsen. Tiden til disposisjon var kun ett semester, og derfor var det svært viktig at datainnsamlingsperioden var kort, dette ekskluderte postal undersøkelse som metode. Det var også nødvendig å holde budsjettet på et så lavt nivå som mulig, dette ekskluderte telefonbasert og ansikt til ansikt undersøkelse som metode.
Faktorer knyttet til spørreskjemaet	Kan være kort til middels langt. Innrapporteringen er rimelig god.	Bør ikke bruke mer enn 15 minutter på å svare. Det kan være komplekst oppbygd. Innrapporteringen er rimelig god.	Kan være middels til langt og komplekst bygd opp. Innrapporteringen er god.	Kan være langt og komplekst bygd opp. Innrapporteringen er veldig god.	De fleste spørsmålene i denne undersøkelsen er enkle avkrysningsspørsmål. Enkelte spørsmål var åpne spørsmål hvor respondenten selv fylte inn svaret. Det var noe bruk av omdirigering avhengig av respondenten svarte, noe som gjorde bruk av postal undersøkelse uegnet.
Datakvalitet	Innsamlingsmetoden diskriminerer ingen grupper. Responstraten varierer. Noe bedre respons fra folk med mer utdanning enn andre.	Innsamlingsmetoden diskriminerer grupper med dårlige datakunnskaper. Responstraten varierer. Noe bedre respons fra folk med mer utdanning enn andre.	Innsamlingsmetoden diskriminerer ingen grupper. God responsrate. Ingen skjev fordeling i responstraten.	Innsamlingsmetoden diskriminerer ingen grupper. Meget god responsrate. Ingen skjev fordeling i responstraten.	Internetbasert innsamling ble ikke regnet for å være diskriminerende i forhold til enkelte grupper i denne undersøkelsen. Dette fordi alle kommuner (med enkelte unntak hvor de manglet ressursen eller ikke hadde noen ansatt på fagområdet) ved forespørsel oppga en kontakt e-postadresse.

Å benytte en webbasert spørreundersøkelse ble funnet å være det beste alternativet for denne undersøkelsen. Hovedgrunnen var at vi antok at hele utvalget hadde tilgang til og erfaring med bruk av internett. Ved innsamling av kontaktinformasjon til respondentene ble det bekreftet at alle hadde tilgang til en personlig e-postkonto. Ved bruk av en webbasert undersøkelse tar det kort tid fra man sender ut undersøkelse til svarene kommer inn, og man slipper utgifter ved hver enkelt utsendelse og til manuell innlegging av svar i statistikkprogrammet (Schonlau, Fricker & Elliott 2002). Programmet Questback ble benyttet til denne undersøkelsen. Dette var tilgjengelig gratis for studenter. Programmet har en meget lav brukerterskel og det var derfor ikke nødvendig å bruke spesielt mye ressurser på opplæring.

4.2 Trekking av utvalget

I survey-undersøkelser er det vanlig å samle inn data fra et mindre utvalg, ikke hele populasjonen (Ilstad 1987). Under defineringen av problemstillingen ble det bestemt at forvaltning av innlandsfisk i norske kommuner skulle undersøkes. Populasjonen ble da gitt til å være alle norske kommuner. Det kunne også vært aktuelt å undersøke hvordan Fylkesmannen, rettighetshavere, brukere og andre grupper som samarbeider med kommunene oppfatter deres arbeid med innlandsfiskeforvaltning i kommunene. På grunn av prosjektets begrensning ble det valgt å kun undersøke kommunene selv, og ikke deres samarbeidspartnere. Videre ble det valgt å ytterligere avgrense utvalget til administrativt ansatte i kommunene.

En praktisk utfordring var å få navn og kontaktinformasjon (e-postadresse) til vedkommende i kommunene som var administrativt ansvarlig for innlandsfiskeforvaltningen. I første omgang ble ledere for miljøvernavdelingen eller fiskeforvaltere hos Fylkesmannen i hvert fylke kontaktet for å få lister over hvem som hadde ansvaret for fiskeforvaltningen i hver enkelt kommune. I mange tilfeller førte ikke dette fram og derfor ble kommunenes servicekontor kontaktet via e-post (eller annen generell e-postadresse) og bedt om å oppgi hvem som jobber med fiskeforvaltning i kommunen og deres e-postadresse. De kommunene som ikke svarte på denne henvendelsen ble kontaktet per telefon. Dette minimerte muligheten for ugyldige eller ukorrekte e-postadresser. En kilde til feil i respondentlista er allikevel at kommunene ikke alltid vet hvem som jobber med fiskeforvaltning. Dette kom spesielt tydelig frem når kommunene ble kontaktet per telefon. Først snakket jeg med servicekontoret, som i mange tilfeller kunne svare på hvem undersøkelsen skulle sendes til. Hvis ikke servicekontoret kunne svare ble jeg satt videre til landbruksavdelingen, skogavdelingen, vann og avløp, kulturetaten eller næringsetaten. I mange tilfeller ble jeg satt til rett avdeling og fikk en kontaktadresse der, men i enkelte tilfeller var det ingen som kunne svare og jeg ble satt videre fra en avdeling til den neste. Dette var gjerne i kommuner hvor de hadde svært liten eller ingen aktivitet angående fiskeforvaltning. Jeg fikk allikevel stort sett alltid en kontaktadresse hvor spørreundersøkelsen kunne sendes. I tilfeller hvor jeg har fått e-postadresser til mer enn en kommune i interkommunalt samarbeid har jeg valgt å sende ut invitasjon til alle e-postadressene.

Det er i dag 431 kommuner i Norge (Statistisk Sentralbyrå 2006). Populasjonens størrelse er derfor $(N) = 431$. Enkelte kommuner oppga at de ikke hadde noen som jobbet med forvaltning av innlandsfisk og/eller anadrom laksefisk, e-postadressen til vedkommende var utilgjengelig eller de hadde ikke ressursen. Utvalgets størrelse (n) blir derfor $N - \text{antall kommuner hvor det ikke jobber noen med forvaltning av innlandsfisk og/eller anadrom laksefisk} = 431 - 27 = 404$ kommuner, se tabell 3.

Tabell 3 Oversikt over hvor mange norske kommuner som ble invitert til å delta i spørreundersøkelsen og hvor mange som ble utelatt, samt årsaken til at de ble utelatt.

Antall kommuner	Inviterte/ årsak til utelatelse
5	Har ikke ressursen
17	Har ikke administrativt ansatt med ansvar for fiskeforvaltning.
5	Fikk ikke tilgang til e-postadresse
404	Kommuner som ble invitert til å delta
431	Totalt antall Norske kommuner

4.3 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet (pålitelighet) betyr at man får samme resultat når man anvender samme målingsprosedyre to ganger på samme fenomen (Ilstad 1987; Oppenheim 1992; Payne & Payne 2004). Man er sikker på at måten dataene er samlet inn på kan gjentas uten at metoden gir et annet resultat (Oppenheim 1992; Payne & Payne 2004). Ordlyden i selve spørsmålet er derfor veldig viktig, man må ha en entydig mening med spørsmålet, slik at alle respondenter forstår spørsmålet på samme måte. For at en gjentakende undersøkelse skal være pålitelig bør spørsmålene i stor grad ligne på de opprinnelige (Payne & Payne 2004).

En måte å sjekke reliabiliteten til en undersøkelse er å dele respondentenes data i to og se om det er uforklarlige forskjeller i de to halvdelene (split halves metoden). Man kan gjenta undersøkelsen for å se at svarene ikke endrer seg (test-retest) (Ilstad 1987; Oppenheim 1992).

Spørsmålet ”Hvis bortfallet av fiskeravgiften hadde en negativ påvirkning på aktiviteter/tiltak, beskriv kort eventuelle andre ordninger som finansierer aktiviteter/tiltak Beskriv også tiltak som ikke blir gjennomført pga manglende finansiering.” har lav reliabilitet. Som et åpent spørsmål får man gjerne det svarer som først faller inn hos respondenten. Respondenten bruker gjerne kort tid på undersøkelsen, og man kan ikke forvente at svaret er gjennomtenkt eller at det dekker alle de aktuelle svarene som respondenten eventuelle kunne kommet med hvis han eller hun hadde hatt bedre tid. Et åpent spørsmål lar respondenten uttrykke akkurat det han eller hun ønsker etter å ha lest spørsmålet. Det er ikke alltid dette gir et helhetsinntrykk av hva respondenten mener, men gir heller inntrykk av hva respondenten mente rett etter å ha lest spørsmålet. Åpne spørsmål kan også by på problemer i prosessen med å kode de om til kategorier (Oppenheim 1992).

Del to av spørsmålet om tiltak som ikke blir gjennomført pga manglende finansiering kan også ha lav reliabilitet. Et av svarene illustrerer dette: ” Det er vanskelig å gi noen konkrete eksempler, men når det er en ordning kan det stimulere til økt aktivitet.” Det er vanskelig å vite hva som kunne ha vært hvis finansieringssituasjonen hadde vært annerledes.

Spørsmålet er ment som en utdypning av det foregående spørsmålet ”Hvordan har bortfallet av fiskeravgiften påvirket følgende?” Hvis bortfallet hadde spesifikke effekter som det ikke var mulighet for å gi uttrykk for i det foregående spørsmålet kunne man utdype dette i det åpne spørsmålet.

De fem siste påstandene i undersøkelsens siste spørsmål, ” Hvordan stiller du deg til følgende påstander”, var ment å skulle kartlegge i hvilken grad kommunene gjennomfører sine delegerte oppgaver. En enklere versjon av spørsmålet kunne vært ”er din kommune å jour med sine ansvarsoppgaver innen fiskeforvaltning?” og svaralternativene ja og nei.

For å øke reliabiliteten til et spørsmål anbefales det at man bruker et sett med spørsmål for å sjekke den samme faktoren, i stedet for kun ett spørsmål. Ett sett med spørsmål gir mer konsistente svar. Et enkelt spørsmål kan gi svar som ikke er dekkende for respondentens fulle mening. Ved å bruke et sett med spørsmål vil den underliggende holdningen komme frem. Man maksimerer de mer stabile komponentene i spørsmålet, altså innholdet, og reduserer ustabiliteten som har rot i for eksempel ulik språkbruk, tolkninger, vekting og lignende (Oppenheim 1992). Enkelte kommuner er kanskje heller ikke klar over alle områdene de faktisk har ansvar for og ved å spørre om spesifikke ansvarsområder blir respondenten mint på hva disse er.

Bruk av svarskalaer gir høyere reliabilitet fordi den tilbyr respondenten flere svaralternativer (Oppenheim 1992). Derfor ble det valgt å bruke en femdelt skala på dette spørsmålet. Gjennom hele spørreundersøkelsen har det blitt brukt sett med spørsmål for å belyse de aktuelle temaene. Svarskalaer har også blitt brukt gjennom hele undersøkelsen. I undersøkelsen er det åtte spørrematriser som er bygd opp på denne måten.

Validitet handler om at verktøyet man bruker, her spørreundersøkelse, måler det man er ute etter å måle (Oppenheim 1992). Innholdsvaliditet omhandler om et sett av spørsmål er et godt og representativt utvalg av alle spørsmål angående samme sak som kunne ha vært tatt med. Dette vurderes skjønnsmessig (Ilstad 1987). Begrepsvaliditet omhandler hvorvidt en operasjonalisering av et komplekst og vanskelig målbart begrep virkelig måler begrepet. Dette kan vanskelig beregnes eksakt, men belyses ved å undersøke om operasjonaliseringen korrelerer med faktorer som en mener at det egentlige begrepet logisk bør være korrelert med. Leddanalyser og faktoranalyser ansees også for å være bidrag til avklaring av begrepsvaliditet (Ilstad 1987). Sammenfallende validitet omhandler hvorvidt undersøkelsen korrelerer med andre målemetoder med god validitet om det samme temaet (Oppenheim 1992). Enkelte av spørsmålene i denne undersøkelsen samsvarer i stor grad med enkelte av spørsmålene fra undersøkelsen Kommunal fiskeforvaltning og fritidsfiske i kommunene fra 1996 (Østdahl & Skurdal 1996). For å teste validiteten av 2007-undersøkelsen ville det være naturlig å undersøke om svarene fra de to undersøkelsene korrelerer. Dette ble allikevel valgt å ikke gjøre ettersom det er forventet forandring i svarene fra 1996 og svarene fra 2007.

4.4 Datainnsamling

4.4.1 Utarbeiding av spørreskjemaet.

Ved avklaring av problemstillingen, tema og hvilke kategorier og variabler som skal måles gir en del spørsmål seg naturlig ut ifra dette. Bruk av tidligere spørreskjemaer, litteraturstudium og samtaler med eksperter gir ideer til videre spørsmål.

Enkelte variabler er vanskelig å måle direkte. Disse variablene gjøres målbare ved indirekte spørsmål eller ved et større sett av spørsmål. Hovedproblemet knyttet til indirekte spørsmål er om de er begrepsvalide, altså om de gir uttrykk for den faktor de er ment å måle. Dette vurderes skjønnsmessig ved utforming av skjemaet, og dette kan analyseres når dataene er samlet inn. Når et komplekst begrep skal måles ved flere spørsmål må en spørre etter innholdsvaliditet: Utgjør spørsmålene et skjønnsmessig godt og representativt utvalg av alt det som begrepet omfatter (Ilstad 1987)?

Et av spørsmålene hadde som mål å kartlegge statusen for tilretteleggingstiltak i kommunene. Her ble det valgt å spesifisere hvilke tilretteleggingstiltak man ville at respondenten skulle angi status for. På den måten fikk man et mer komplekst bilde av de ulike tiltakene i kommunene. Denne måten å spesifisere spørsmålene på slik at de ble mer komplekse matrisespørsmål ble brukt gjentatte ganger i spørreundersøkelsen.

Selve utseendet på skjemaet anbefales å være rent, balansert og med et profesjonelt utseende (Mangione 1995). Programmet Questback tilbyr mange ulike utseender på spørreskjemaet, men valget falt på standard oppsett med enkle linjer og hvor fargene er hvitt og blått og med svart tekst. Man bør ha få spørsmål per skjermbilde, unngå bruk av grafikk som øker nedlastingstiden på skjemaet og klargjøre hvor mange svar respondenten kan gi per spørsmål. Det kan også være nyttig med en indikasjon på progresjonen i spørreskjemaet. Å kreve at respondenten må svare på et spørsmål for å kunne gå videre bør man være forsiktig med (Schonlau, Fricker & Elliott 2002). Dette ble allikevel valgt brukt i denne undersøkelsen ved spørsmål om kommunenummer. Dette anses som helt nødvendig hvis man skal ha en mulighet til å knytte svarene opp mot ulike kommunetyper, geografiske områder eller lignende (Ilstad 1987). Syv respondenter valgte å ikke oppgi kommunenummer. På grunn av oppsettet i Questback var det mulig å spore disse svarene tilbake til respondentens e-postadresse og fylle inn det korrekte kommunenummeret.

Det er viktig at respondentene har et sted å henvende seg hvis det skulle bli problemer med undersøkelsen (Schonlau, Fricker & Elliott 2002). Både e-postadresse og telefonnummer til Eli Åsen og Oddgeir Andersen ved NINA ble oppgitt både i invitasjonse-posten, innledningsbrevet til spørreskjemaet og påminnerbrevet. Enkelte respondenter benyttet seg av tilbudet. En person hadde spørsmål om konfidensialitet, en påpekte at kommunen hadde svært få biotoper for anadrom laksefisk og innlandfisk, en kommune svarte at de ikke hadde kapasitet til å besvare slike undersøkelser, en kommune mente at besvarelsene av skjemaet ville gi et feil inntrykk av kommunen og sendte derfor heller et skriftlig svar.

4.4.2 Valg av åpne og lukkede kategorier

Åpne spørsmål har plass for at respondenten skal skrive ned svarformuleringen. De brukes når man har dårlig oversikt over mulige svar. Man får nøyaktige svar i forhold til om man velger å oppgi svarkategorier i form av intervaller og grove kategorier. Svarene på åpne spørsmål må kategoriseres etter at materialet er samlet inn. (Ilstad 1987) Ved bruk av åpne spørsmål kan man velge å gi respondenten liten eller stor plass til å fylle inn sitt svar. Dette avhenger av typen spørsmål. Enkelte spørsmål krever liten plass, for eksempel ”tast inn kommunenummer, fire siffer”, mens andre typer spørsmål krever mer plass. Ulempen med lange åpne spørsmål er at de kan være vanskelige å tolke. En annen ulempe med denne svarkategorien er at mange unnlater å svare (Mangione 1995).

Lukkede spørsmål er utstyrt med svarkategorier hvor respondenten skal velge blant og krysse av for valgt svaralternativ. De er enkle å besvare, respondenten kan bli minnet om aktuelle svaralternativer, svarkategoriene bidrar til å avklare hva spørsmålet betyr. Ved bruk av lukkede spørsmål kan man bruke en siste svarkategori slik at de blir delvis åpne, denne utformes for eksempel slik:

Annet, vennligst spesifiser_____ (Ilstad 1987).

Dette ble benyttet på flere av spørsmålene i undersøkelsen hvor man var usikker på om svarkategoriene ville dekke de ulike behovene respondenten hadde. På spørsmålet om hvilket politisk utvalg som har ansvaret for fiskeforvaltningen ble det listet opp åtte svaralternativer i tillegg til ingen, vet ikke og annet. De som svarte annet ble bedt om å spesifisere etat og dette viste et mangfold av ulike komiteer og utvalg som det var svært vanskelig å forutse og kategorisere.

Ved bruk av lukkede spørsmål ble ofte en fempunkt skala valgt. På enkelte spørsmål ble en semantisk differensial skala brukt, det vil si to ord med motsatt mening ble satt på hver sin side av en tallskala og respondenten ble bedt om å krysse av hvor på skalaen deres mening ligger (Mangione 1995). Respondenten ble i de fleste tilfeller bedt om å sette et kryss per linje. En bipolar skala hvor man bruker en positiv via en nøytral til en negativ skala ble også brukt (Mangione 1995).

Utforming av spørsmål og svar må gjøres på en slik måte at de er entydige, ikke kan misoppfattes og ikke er ledende (Ilstad 1987; Mangione 1995). Dette vurderes skjønnsmessig, og vil kunne lukes vekk i pretestingen (Ilstad 1987). Lengden på spørreskjemaet bør begrenses av hensyn til respondenten. Dette medfører at bare et mindre antall temaer kan tas opp i et enkelt spørreskjema (Ilstad 1987). Hvis spørreskjemaet blir for omfattende kan svarprosenten gå ned (Ilstad 1987; Mangione 1995). Men dette har også med oppfatning å gjøre, mange spørsmål som blir presset sammen virker mer avskrekkende enn om de fordeles på flere sider. Hvor interessante spørsmålene oppfattes å være har også betydning. Klare instruksjoner og et interessant spørreskjema kan også øke svarprosenten (Mangione 1995). Ved praktisk utforming av spørreskjemaet er det viktig at skjemaet utformes på en oversiktlig måte. Da unngår man at spørsmål blir oversett og hoppes over. Det må være nok plass til å svare på åpne spørsmål (Ilstad 1987).

Pretesting vil kunne avsløre viktige punkter som har blitt glemt, uklarheter i spørsmål og svaralternativer og andre svakheter ved spørreskjemaet. Behovet for pretesting er større hvis temaene er lite utforskede og det er mange nye spørsmål enn hvis det omhandler et område man har mye tidligere erfaring med (Ilstad 1987). Kolleger og andre bekjente kan gi gode tilbakemeldinger ved utformingen av skjemaet (Mangione 1995). På grunn av det stramme tidsskjemaet ble det valgt å ikke gjennomføre en pretesting blant aktuelle respondenter. Skjemaet ble derimot nøye gjennomgått av ansatte på NINA.

Ved valg av datainnsamlingsmetode må en søke å oppnå:

- Høy svarprosent.
- Høy utfyllingsgrad.
- God kvalitet på svarene.
- Tidsperspektiv, slik at man blir ferdig innen fastsatt tid.
- Holde seg innenfor de økonomiske rammer.

Hva som regnes som akseptabel svarprosent avhenger av datainnsamlingsmetode, type respondenter og emnets vankelighetsgrad og sensitivitet. Faktorer som øker svarprosenten er personlig intervju, om respondenten anser temaet som relevant og at temaet oppfattes som lite sensitivt (Ilstad 1987). En annen faktor som kan øke svarprosenten på undersøkelsen er at respondenten føler at undersøkelsen er viktig eller prestisjefylt. Det er derfor mer sannsynlig at folk svarer hvis undersøkelsen er sponset eller i samarbeid med en offentlig etat (Mangione 1995). Denne undersøkelsen gjennomføres i samarbeid med NINA, noe som ble presentert i følgebrevet.

Faktorer som minsker svarprosenten er at folk ikke har tid til å være med, ikke er interessert, mistenksomhet angående konfidensialitet og hva resultatene skal brukes til osv.

Det kan være aktuelt å gi respondenten et forvarsel om at de kommer til å motta et spørreskjema, her gis det en kort presentasjon av emneområdet, hensikten med undersøkelsen og lignende (Ilstad 1987). Før utsending av spørreskjemaet er det anbefalt å sende ut et brev med informasjon før selve undersøkelsen sendes ut. På denne måten er respondenten klar over at snart kommer det en spørreundersøkelse myntet på han eller henne. Effekten av et slikt informasjonsbrev er omtrent det samme som effekten av et påminnerbrev (Mangione 1995). Ettersom alle kommuner ble kontaktet i forkant ble det ikke sendt ut et eget informasjonsbrev for å varsle om den forekommende undersøkelsen. En annen årsak til at det ikke ble sendt ut et eget informasjonsbrev var at det ikke er lagt opp til denne funksjonen i spørreprogrammet Questback. Her er det kun lagt opp til et informasjonsbrev som følger med selve spørreundersøkelsen og påminnere som man kan sende ut i ettertid.

Undersøkelsen baserer seg på et spørreskjema sendt ut via e-post til den som er ansvarlig for fiskeforvaltning i utvalgte kommuner. Spørreskjemaet inneholder en kombinasjon av spørsmålstyper hvor man krysser av for alternativer og spørsmål der respondenten skulle formulere svarene selv. Temaene for spørsmålene er:

- Plassering av administrativt og politisk ansvar for fiskeforvaltning i kommunene.
- Effekter av bortfall av fiskeravgiften.
- Ulike aktørers bidrag i den kommunale fiskeforvaltningen.
- Målsettinger i kommunens arbeid med fiskeforvaltningen.
- Fiskefremmende tiltak.
- Kommunenes delegerte ansvarsområder.

4.5 Respons og kvalitet på undersøkelsen

Totalt gjennomførte 202 kommuner undersøkelsen, av disse deltok 36 i interkommunalt samarbeid. Dette ga en svarprosent på 50 % hvis en beregner ut ifra antallet kommuner som ble invitert til å delta i undersøkelsen, se tabell 4. Hvis man beregner ut fra det totale antallet norske kommuner får man en deltagerprosent på 47 %. I databehandlingsarbeidet har hver respondent blitt behandlet som en enhet, dette gir til sammen 180 respondenter. Kommuner med interkommunalt samarbeid har blitt behandlet som en enhet og har ikke blitt vektet sterkere enn andre kommuner.

Respons på internettundersøkelser er som regel lavere enn på andre typer undersøkelser, og en responsrate på mellom 40 og 50 % er ikke uvanlig (Czaja & Blair 2005). Deutscons og medarbeidere undersøkte i 2004 ulike måter å øke responsen på i internettundersøkelser. I denne undersøkelsen var svarprosenten nede i 9,4 % hvor man ikke tok i bruk effektive hjelpemidler for å øke svarprosenten. Mens for undersøkelsen hvor de brukte lokkemidler som lotteri og påminnere en stund etter første utsending var svarraten på 31,4 % (Deutscons et al. 2004).

Responsen varierte stort mellom fylkene, se tabell 5. De fylkene med lavest svarprosent var Vestfold med 29 % og Møre og Romsdal med 31 %. Fylkene med høyest svarprosent var Aust-Agder med 80 % og Akershus med 81 %.

Østdahl og Skurdals undersøkelse fra 1996 hadde jevnt over en noe bedre responsrate. Totalt svarte 68 % av landets kommuner på deres undersøkelse (Østdahl & Skurdal 1996). Fylkene Akershus, Nordland, Troms og Finnmark hadde en noe høyere svarprosent nå enn ved undersøkelsen i 1996.

Tabell 4 Oversikt over responsen på undersøkelsen.

Antall kommuner	Type respons
202	Gjennomførte undersøkelsen
5	Oppga at de ikke hadde tid til å svare
1	Respondenten var sykmeldt
1	Oppga at den ansatte ikke hadde nok kunnskap/ informasjon til å svare
2	Svarte blankt på undersøkelsen
1	Ønsket ikke delta
192	Ga ingen respons
404	Totalt inviterte kommuner

Tabell 5 Fordelingen av antall svar og svarprosjenter i de ulike fylkene. I tillegg er det lagt inn antall kommuner uten fiskeressurs, antall kommuner uten fiskeforvalter, antall kommuner hvor det ikke var mulig å få tak i korrekt e-postadresse og antall kommuner som deltar i interkommunalt samarbeid.

Fylke	Prosentvis svarfordeling av kommuner med ansatt fiskeforvalter	Totalt antall kommuner (Statistisk Sentralbyrå 2006)	Antall deltagere i undersøkelsen	Antall kommuner som deltar i interkommunalt samarbeid	Antall kommuner uten innlandsfisk/ anadrom laksefisk	Antall kommuner uten ansvarlig fiskeforvalter	Kommuner uten tilgjengelig e-postadresse
Østfold	47	18	8	3		1	
Akershus	81	22	17			1	
Oslo	0	1	0				
Hedmark	48	22	10				
Oppland	50	26	13			1	
Buskerud	67	21	14	3			
Vestfold	29	14	4				
Telemark	39	18	7	3			
Aust-Agder	80	15	12	4			
Vest-Agder	47	15	7	2			
Rogaland	36	26	8		1	1	2
Hordaland	45	33	14			2	
Sogn og Fjordane	54	26	14	2			
Møre og Romsdal	31	37	11	4	1		1
Sør-Trøndelag	38	25	9	2			1
Nord-Trøndelag	61	24	14	4		1	
Nordland	51	44	19	3	2	4	1
Troms	67	25	14	4	1	3	
Finnmark	44	19	7	2		3	
totalt antall	50	431	202	36	5	17	5

Problemene med utvalget i undersøkelsen er trolig ikke store. I og med at det har vært direkte kontakt med kommunene rett i forkant av undersøkelsen for å motta e-postadressene til de rette respondentene er listene over kontaktpersoner sannsynligvis ganske komplett.

En av de største hindringene ved en undersøkelse er feilkilden ved at folk ikke svarer. Man vet ofte lite om de som ikke svarer og dette fører til en usikkerhet angående de dataene man har samlet inn. En feilkilde ved de som ikke svarer er at de kan ha andre meninger og holdninger enn de som svarer på undersøkelsen. Det fører også til en underrapportering av de som har lik mening som de som ikke svarer. Generelt kan man si at feilkilden med folk som ikke svarer er at den gir et feil bilde av populasjonen du undersøker. Selv om meningene hos de som svarer ikke er veldig forskjellige fra de som svarer på undersøkelsen, gir en lav deltagelse i undersøkelsen inntrykk av dårlig kvalitet på undersøkelsen (Mangione 1995). For å øke responsen på undersøkelsen er det viktig med et godt brev som følger med undersøkelsen som forklarer hva undersøkelsen handler om. Dette bør ikke være for langt, det bør klargjøre hvorfor denne undersøkelsen er viktig, hvem som gjennomfører undersøkelsen og hvem som blir bedt om å delta og her bør man oppgi kontaktinformasjon til de som gjennomfører undersøkelsen (Mangione 1995).

En av de bedre metodene for å øke responsen på undersøkelsen er å bruke et påminnerbrev. For hvert påminnerbrev man sender ut vil responsen være ca halvparten av det man fikk etter forrige utsending (Mangione 1995). Ved bruk av Questback legger man inn et påminnerbrev som automatisk blir sendt ut til de som ikke svarer på undersøkelsen. På grunn av tidspress ble det valgt å sende ut påminnerbrevet 7 og 14 dager etter den første utsendelsen av spørreundersøkelsen. Påminnerbrevet hadde en litt annen utforming enn det opprinnelige følgebrevet, men inneholdt allikevel den samme informasjonen om hva undersøkelsen omhandlet, hvem som gjennomførte den og kontaktinformasjon hvis respondentene hadde spørsmål. Ettersom programmet Questback ble brukt er det ikke forbundet noen kostnader med å sende ut påminnere, noe som i enkelte tilfeller kan være en begrensning (Mangione 1995). Timing er viktig ved bruk av påminnere, hvis man sender de ut for tidlig vil man sende de ut til folk som allikevel kom til å svare og hvis man sender de ut for sent vil folk ha glemt hele undersøkelsen (Mangione 1995).

4.6 Databearbeiding og presentasjon

For behandling av dataene ble dataprogrammet SPSS (Statistical Package for Social Sciences) brukt. Dette programmet er kompatibelt med Questback og det er tilgjengelig for studenter.

Før dataene kunne behandles måtte svarene til alle åpne spørsmål kodes slik at de kunne behandles på en statistisk måte. Denne klassifiseringen av kategoriene gjør at en mister noe av informasjonen, men kodingen må gjøres på slik måte at informasjonen en mister har minst mulig relevans til temaet en undersøker (Oppenheim 1992). På det åpne spørsmålet om hvem som har det administrative ansvaret for fiskeforvaltning i kommunene ble kategorien skogbrukssjef spesifisert.

Videre ble respondenten bedt om å spesifisere hvilken etat/avdeling/seksjon personen hører inn under. Dette spørsmålet hadde svarkategorier, under svarkategorien annet ble de bedt om å spesifisere. Det var veldig mange ulike kombinasjoner av etater. På grunn av de utallige kombinasjonene av utvalg og etater ble det valgt å ikke spesifisere disse.

Spørsmålet om hvilket politisk utvalg som har ansvaret for fiskeforvaltningen hadde svarkategorier, under kategorien annet ble respondenten bedt om å spesifisere. Disse kategoriene ble spesifisert:

- Utvalg eller nemnd for vilt og fisk, viltnemnd, vilt- og utmarksnemnd eller viltutvalg.
- Kombinerte utvalg med brede ansvarsområder.

På spørsmålet om hvordan bortfallet av fiskeravgiften påvirket følgende, ble de som krysset av for ”annet” bedt om å spesifisere. På dette spørsmålet kom det inn få svar, og de varierte mye i innholdet. Svarene ble derfor ikke kategorisert for statistiske analyser.

Spørsmålet ”hvis bortfallet av fiskeravgiften hadde en negativ påvirkning på aktiviteter/tiltak, beskriv kort eventuelle andre ordninger som finansierer aktiviteter/tiltak. Beskriv også tiltak som ikke blir gjennomført pga manglende tiltak” er et dobbelt spørsmål. Svarene som kom inn på dette spørsmålene varierte veldig. De ble derfor ikke kategorisert for videre statistiske analyser.

Når skjemaene kommer tilbake er det i mange tilfeller enkelte spørsmål eller deler av skjemaet som ikke er besvart. Det kan også være tilfeller hvor respondenten har satt mer enn et kryss i et spørsmål som tillater kun et svar. I slike tilfeller må man velge om hele besvarelsen må utelates eller om bare hvert enkelt spørsmål utelates (Oppenheim 1992). I dette tilfellet ble hvert enkelt spørsmål valgt utelatt, og ikke hele skjemaet. Dette fordi spørsmålene som har blitt besvart kan analyseres uavhengig av de ubesvarte. Hvis respondenten hadde satt to kryss på et spørsmål hvor det bare skulle vært et, ble den mest positive verdien valgt. I presentasjonen av svarene der resultatene er oppgitt som prosentandeler er prosentene regnet ut fra antall kommuner som har svart på vedkommende spørsmål, ikke fra antallet som har svart på undersøkelsen som helhet.

Resultatene blir presentert som nasjonale tall hvor alle fylker ses under ett. For enkelte temaer vil resultatene presenteres fylkesvis eller etter landsdeler, Østlandet (Østfold, Akershus, Oslo, Hedmark, Oppland, Buskerud), Sørlandet (Vestfold, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder), Vestlandet (Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane), Midt-Norge (Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag) og Nord-Norge (Nordland, Troms, Finnmark). Resultatene presenteres også i forhold til om innlandsfisk, anadrom laksefisk, ingen eller begge fiskeressursene ble ansett som viktige i kommunen. At ressursen ble ansett som viktig vil si at respondenten krysset av for kategori fire eller fem på en skala fra en til fem om hvor viktige de ulike ressursene ble ansett for å være.

5 Resultater

Resultatene presenteres som en fordeling av hele utvalget. I tillegg er det valgt å se på om det er sammenheng mellom resultatene og landsdel og hvor viktig de ulike fiskeressursene er i de ulike kommunene. Fordelingen av kommunene på landsdeler og type/betydning av fiskeressurser vises i tabell 6 og 7.

Tabell 6 Antall kommuner som har svart på spørreundersøkelsen i hver landsdel. Antall kommuner er inkludert de som deltar i interkommunalt samarbeid, antall respondenter som gjennomførte undersøkelsen vises i egen kolonne.

Landsdel	Antall kommuner	Antall respondenter
Østlandet	62	58
Sørlandet	30	25
Vestlandet	36	35
Midt-Norge	34	28
Nord-Norge	40	34

Tabell 7 Oversikt over antall kommuner hvor innlandsfisk og/ eller anadrom laksefisk ble ansett som viktige ressurser og kommuner hvor ingen av ressursene ble ansett som viktige. (Viktig ressurs vil si at respondenten har krysset av for kategori 4 eller 5 i spørsmål om hvor viktige de ulike fiskeressursene er i kommunen.)

Viktig ressurs	Antall kommuner	%
Innlandsfisk	55	30,6
Anadrom laksefisk	24	13,3
Innlandsfisk og anadrom laksefisk	37	20,6
Verken innlandsfisk eller anadrom laksefisk	64	35,6

5.1 Organisering av fiskeforvaltning i kommunene

5.1.1 Administrativ organisering

Hos 52 (28,9 %) av kommunene er det en miljøvernleder eller konsulent som har det administrative ansvaret for fiskeforvaltningen. 36 (20 %) av kommunene har ansvaret lagt hos landbrukssjefen, 9 (5 %) hos næringssjefen og 4 (2,2 %) hos teknisk sjef, se tabell 8. I 57 (31,7 %) av kommunene har andre administrativt ansvarlige for fiskeforvaltningen, av disse dominerte skogbrukssjef med 22 kommuner (12,2 %), andre ordninger var utmarkskonsulent, landsbruksrådgiver, arealplanlegger, administrasjonssjef, avdelingssjef for park og idrett, bygartner, fagkonsulent og flere andre løsninger.

Tabell 7 Oversikt over hvem som har det administrative ansvaret for fiskeforvaltning i kommunen. N=180

	Antall	%
Annet	57	31,7
Miljøkonsulent	52	28,9
Landbrukssjef	36	20
Skogbrukssjef	22	12,2
Næringssjef	9	5
Teknisk sjef	4	2,2

Hos 41 (22,8 %) av de 179 kommunene som besvarte dette spørsmålet var den administrativt ansvarlige for fiskeforvaltning underlagt landbruksetaten. I 30 (16,7 %) kommuner teknisk etat, 20 (11,1 %) rådmannskontoret, 14 (7,8 %) næringsetat, 2 (1,1 %) kulturetat og 1 (0,6 %) miljøvernetat, se tabell 9. I 71 kommuner (39,4 %) var den administrativt ansvarlige for fiskeforvaltning underlagt andre etater/avdelinger/seksjoner. Disse hadde gjerne ansvaret for flere fagfelt, for eksempel plan, landbruk og teknisk, landbruk/kultur og miljøetat, avdeling for næring (jord og skog) og miljø, teknisk, næring, landbruk og miljøetat, utviklingsenhet med ansvar for plan, landbruk, næring bygg og miljø og flere andre løsninger.

Tabell 8 Oversikt over hvilken etat, avdeling eller seksjon personen som er administrativt ansvarlig for fiskeforvaltning i kommunen hører under. N=179

	Antall	%
Annet	71	39,7
Landbruksetat	41	22,9
Teknisk etat	30	16,8
Rådmannskontoret	20	11,2
Næringsetat	14	7,8
Kulturetat	2	1,1
Miljøvernetat	1	0,6

Fiskeforvaltning er ingen stor oppgave, i og med at 128 (72,7 %) av de administrativt ansatte bruker mellom 0 og 5 % av en 100 % stilling på oppgaver som har med fiskeforvaltning å gjøre (N=176). I 29 (16,5 %) av kommunene bruker den administrativt ansatte mellom 6 og 10 % av tiden på fiskeforvaltningsoppgaver, 14 (8 %) bruker mellom 11 og 20 % av tiden og 5 (2,8 %) bruker mellom 21 og 100 av tiden på fiskeforvaltningsoppgaver, se tabell 10. Gjennomsnittlig bruker en ansatt 6,73 % av en fulltidsstilling på fiskeforvaltningsoppgaver.

Tabell 9 Hvor stor andel av oppgavene til den administrativt ansvarlige for fiskeforvaltning som består av fiskeforvaltningsoppgaver. N=176

		Fordeling
0-5 %	Antall	128
	%	72,7
6-10 %	Antall	29
	%	16,5
11-20 %	Antall	14
	%	8,0
21-100 %	Antall	5
	%	2,8

Respondentene ble bedt om å forholde seg til en påstand om at det er høy politisk interesse for fiskeforvaltning i kommunen. 8 (4,4 %) av respondentene var vært enig i dette (N=177). 21 (18,9 %) var noe enige, 38 (31,7 %) var nøytrale til påstanden, 58 (25 %) av noe uenig og 52 (20 %) var svært uenige, se tabell 11. Ved å gjøre om skalaen til en tallskala hvor 1= svært uenig, 2=noe uenig, 3=nøytral, 4=noe enig og 5=svært enig får man en gjennomsnittlig verdi på 2,29 altså mellom noe uenig og nøytral. Dette tolkes som at fiskeforvaltning som tema ikke får en stor politisk oppmerksomhet i kommune-Norge.

Tabell 10 Oversikt over hvordan respondentene forholdt seg til påstander om politisk interesse for fiskeforvaltning. N=177

		Svært uenig	Noe uenig	Nøytral	Noe enig	Svært enig
Det er høy politisk interesse for fiskeforvaltning i kommunen	Antall	52	58	38	21	8
	%	29,4	32,8	21,5	11,9	4,5

5.1.2 Politisk organisering

Det var svært stor variasjon mellom kommunene når det gjelder hvilket politisk utvalg som har ansvaret for fiskeforvaltningen. 38 (21,1 %) av kommunene hadde formannskapet som det politisk ansvarlige organ for fiskeforvaltning. 16 (8,9 %) av kommunene hadde innlandsfiskenemnd og 18 (10 %) hadde utvalg eller nemnd for vilt og fisk, viltneemnd, vilt og utmarksnemnd eller viltutvalg, se tabell 12. 38 (21,1 %) av kommunene hadde kombinerte utvalg, for eksempel hovedutvalg for plan, drift og landbruk, kultur og næringsutvalg, utvalg for miljø, teknikk og samferdsel, komité for kultur, miljø og næring og flere andre løsninger.

Tabell 11 Hvilket politisk utvalg har ansvaret for fiskeforvaltningen i kommunene. N=179

	Antall	%
Formannskap	38	21,2
Kombinerte utvalg med brede ansvarsområder	38	21,2
Annet	20	11,2
Utvalg eller nemnd for vilt og fisk, viltnemnd, vilt og utmarksnemnd eller viltutvalg	18	10,1
Teknisk hovedutvalg	17	9,5
Innlandsfisknemnd	16	8,9
Planutvalget	10	5,6
Ingen	9	5,0
Hovedutvalg for miljøsaker	4	2,2
Utmarksutvalg	4	2,2
Landbruksutvalget	2	1,1
Kulturutvalget	2	1,1
Vet ikke	1	0,6

5.2 Bortfall av fiskeravgiften

Respondentene ble bedt om å krysse av for om ulike aspekter av fiskeforvaltningen hadde blitt positivt eller negativt påvirket eller forble upåvirket etter bortfallet av fiskeravgiften for innlandsfiske i 2002, se tabell 13. Kultiveringstiltak kom dårligst ut med et gjennomsnitt på 2,5, rekruttering av nye fiskere kom best ut med 3,2. Resten av de ulike tiltakene fikk et gjennomsnitt mellom 2,6 og 3,0, altså mellom noe negativt påvirket og ingen endring, se tabell 13. Vi ser altså her at kommunene mener at bortfallet av fiskeravgiften har påvirket de fleste innsatsområdene i svakt negativ retning, mens rekrutteringen vurderes å være svakt positivt påvirket.

Bortfall av fiskeravgiften – viktighet av fisk

Rekruttering av nye fiskere er mer positivt påvirket i områder hvor innlandsfisk er viktig enn i områder hvor verken innlandsfisk eller anadrom laksefisk er viktige ressurser, se tabell 13 (Anova, Bonferroni 0,05)

Tabell 12 Gjennomsnitt for påvirkningen av bortfallet av fiskeravgiften i forhold til hvor viktig innlandsfisk, anadrom laksefisk, begge eller ingen av ressursene var i kommunene.

	Innlandsfisk	Anadrom laksefisk	Begge	Ingen
Kartlegging og overvåking	2,6	2,8	2,7	2,7
Kultiveringstiltak	2,4	2,6	2,6	2,6
Utfisking	2,7	2,9	2,8	2,8
Biotopforbedring	2,5	2,8	2,8	2,7
Forskning	2,6	3,0	2,9	2,8
Rekruttering av nye fiskere	3,3	3,3	3,0	3,2
Organisering av fiskeområder	2,9	3,0	2,7	2,9
Utvikling av driftsplaner	2,7	3,0	2,6	2,8
Tilretteleggingstiltak	2,5	2,8	2,6	2,7
Gjennomføring av undersøkelser	2,6	2,8	2,7	2,7
Annet	2,9	3,0	2,9	3,0

Bortfall av fiskeravgiften - landsdel

Det ble ikke funnet noen statistiske sammenhenger i forhold til landsdel, se tabell 14. (Anova)

Tabell 13 Oversikt over hvor positivt eller negativt bortfallet av fiskeravgiften har påvirket ulike områder i forhold til landsdel og Norge som hele. 1=negativt påvirket, 2=noe negativt påvirket, 3=ingen endring, 4=noe positivt påvirket, 5=positivt påvirket.

	Norge	Sør-Norge	Vestlandet	Østlandet	Midt-Norge	Nord-Norge
Rekruttering av nye fiskere	3,2	3,3	3,0	3,3	3,3	3,0
Annet	3,0	3,0	2,9	3,0	2,9	3,0
Organisering av fiskeområder	2,9	3,0	2,6	2,9	2,8	2,9
Forskning	2,8	2,9	2,6	2,7	2,9	2,9
Utfisking	2,8	3,0	2,7	2,8	2,7	2,6
Utvikling av driftsplaner	2,8	3,0	2,5	2,8	2,7	2,7
Kartlegging og overvåking	2,7	3,0	2,5	2,7	2,7	2,6
Biotopforbedring	2,7	2,8	2,6	2,7	2,6	2,7
Gjennomføring av undersøkelser	2,7	2,8	2,5	2,6	2,6	2,8
Tilretteleggingstiltak	2,6	2,8	2,5	2,6	2,6	2,8
Kultiveringstiltak	2,5	2,7	2,4	2,5	2,6	2,6

Respondentene ble bedt om å beskrive andre finansieringsordninger som dekket opp for det eventuelle behovet som oppstod etter bortfallet av fiskeravgiften for innlandsfisk, og med det muligheten til å søke Statens fiskefond om finansiell støtte til tiltak angående innlandsfisk.

21 av respondentene (N=51) nevnte at kommunen var inne med finansiering av fiskeprosjekter. En av respondentene oppga at tilskudd fra avløpsavgiften var brukt til vannkvalitetsovervåking og kartlegging av kjemi, flora og fauna i dammer. En annen nevnte at fellingsavgift på storvilt finansierte aktiviteter.

8 kommuner oppga at finansiering til fisketiltak kom fra regulering av vassdrag (kraftfond). 7 kommuner oppga fylkesmannen som finansieringskilde og fem oppga at kalkingsmidler ble benyttet.

En av respondentene beskriver sin situasjon på denne måten: "Det er mye kalkingsmidler i omløp, og en litt kreativ bruk av disse innenfor regelverket sikrer gode løsninger."

Andre løsninger var finansiering fra private, grunneiere, BU-midler, statlige midler, midler til friluftsliv, vannressursdirektivet, dugnadsinnsats, miljøverndepartementet, fiskeforeninger, næringsfond, interkommunalt fond, direktoratet for naturforvaltning, SMIL-midler, tilskudd til naturforvaltningsformål og fylkeskommunale midler. Det var også tre som oppga at det ikke var noen alternative finansieringsordninger.

På spørsmål om hvilke tiltak som ikke ble gjennomført på grunn av manglende finansiering (N=25) nevnte 7 at tilrettelegging for fiske ikke ble gjennomført, 4 nevnte biotopforbedrende tiltak og 3 nevnte kartlegging. Andre tiltak som ble nevnt var hindre spredning av ørekyte, veilede grunneiere, driftsplanutarbeiding, utfisking og fiskekortorganisering. 2 nevnte at det var lite interesse fra grunneierne til å sette i gang fiskeforvaltningstiltak. 2 respondenter mente at det var ressurser nok til å sette i gang alle nødvendige tiltak i kommunen. 5 svarte at de ikke satte i gang noen tiltak på grunn av manglende ressurser. Og to mente at så lenge det var en finansieringsordning så hjalp dette med å sette fisk og fiskestell på dagsordenen, noe som igjen medførte engasjement og interesse.

5.3 Ulike aktørers bidragsområder

Fiskerettshaverne er de viktigste bidragsyterne i den kommunale forvaltningen. Mer enn halvparten av kommunene oppgir at fiskerettshaverne bidrar både til organisering av fiskemuligheter og tilrettelegging for fiske. Fiskerettshaverne er også viktige bidragsytere på andre områder, se tabell 15. Jeger- og fiskeforeninger er i likhet med fiskerettshaverne viktige bidragsytere lokalt. Deres viktigste virkeområder er tilrettelegging for fiske, kultivering og organisering av fiskemuligheter.

De viktigste bidragsyterne til finansiering av fiskeprosjekter var Fylkesmannen og kommunen. De viktigste bidragsyterne til organisering av fiskemuligheter, tilrettelegging for fiske og kultivering var fiskerettshaverne og jeger- og fiskeforeninger. På området driftsplan for fisk skilte fiskerettshaverne seg ut som den viktigste bidragsyteren. For en mer detaljert oversikt over hvilke områder de forskjellige aktørene bidrar på se tabell 15.

Tabell 14 Oversikt over hvor mange områder de ulike aktørene bidrar på i kommunene. Totalt antall bidragsområder for de forskjellige aktørene vises i kolonnen lengst til høyre.

	N	Finansiering av fisketiltak	Organisering av fiskemuligheter	Tilrettelegging for fiske	Driftsplan for fisk	Kultivering	Andre tiltak	Bidrar ikke	Vet ikke	Totalt antall bidragsområder
Fiskerettshaverne	166	62	112	107	66	81	9	10	12	437
Jeger- og fiskeforeninger	177	45	98	118	41	101	25	12	7	428
Kommunen	165	80	50	60	40	35	34	30	1	299
Fylkesmannen	153	83	17	21	28	39	27	17	9	215
Andre lag og foreninger	136	21	44	47	20	37	13	28	43	182
Fjellstyret	122	19	25	26	14	17	1	66	22	102
Statsskog	130	13	19	21	9	10	3	65	33	75
Lokalt næringsliv	131	12	8	11	3	5	4	61	40	43
Andre	85	7	4	7	5	11	2	26	44	36

5.4 Kommunens målsettinger innenfor fiskeforvaltning

Respondentene ble bedt om å krysse av for hvor høyt prioritert en rekke målsetninger var i kommunens arbeid med fiskeforvaltning på skalaen ikke prioritert (=1), noe prioritert (=2), prioritert (=3), høyt prioritert (=4) og svært høyt prioritert (=5). Det var også mulighet for å krysse av for at målsettingene ikke var relevant for deres kommune.

Målsettingen å bedre allmennhetens adgang til fiske kom best ut med et gjennomsnitt på 2,77 (N=176), det vil si mellom noe prioritert og prioritert. Målsettingen om å hindre sykdomsspredning fikk et gjennomsnitt på 2,72 (N= 174) og var med dette den nest viktigste målsettingen. Deretter fulgte øke interessen for fiske blant barn og unge og bedre tilrettelegging for fritidsfiske. Dette vil si at tre av de fire viktigste målsettingene i kommunene er direkte knyttet til gjennom bedring av adgang, tilrettelegging eller rekruttering.

Av alle målsettingene kom stimulering til økt yrkesfiske og høstingsfiske på underbeskattede bestander dårligst ut med et gjennomsnitt på 1,66 (N=174), det vil si mellom ikke prioritert og noe prioritert. Målsettingen om å øke inntektene fra fiskekortsalg kom nest dårligst ut med et gjennomsnitt på 1,81 (N=176). Dette vil si at de to målsettingene som kom dårligst er de som er knyttet til å øke inntektene fra fiskeressursene.

For en mer detaljert oversikt over hvor høyt kommunene prioriterer de ulike målsettingene se tabell 16 og 17.

Fiskeforvaltningens målsettinger – viktighet av fisk

Øke grunnlaget for naturlig fiskeproduksjon, bedre allmennhetens tilgang til fiske, sikre truede og sårbare fiskearter, hindre sykdomsspredning, styre kultiverings- og utsetningsvirksomheten, øke inntektene fra fiskekortsalg, bedre tilrettelegging for fritidsfiske, stimulere til økt yrkesfiske og høstingsfiske på underbeskattede bestander, hindre spredning av ørekyte eller andre skadelige fiskearter og øke interessen for fiske var høyere prioritert i kommuner hvor innlandsfisk var en viktig ressurs enn i kommuner hvor verken innlandsfisk eller anadrom laksefisk var viktige ressurser.

Øke grunnlaget for naturlig fiskeproduksjon, sikre truede og sårbare fiskearter, øke antallet fisketurister, hindre sykdomsspredning, stimulere til økt yrkesfiske og høstingsfiske på underbeskattede bestander, hindre spredning av ørekyte eller andre skadelige fiskearter og bidra til å stimulere aktiviteten i fiskeforeningen var høyere prioritert i kommuner hvor innlandsfisk var viktig enn i kommuner hvor anadrom laksefisk var viktig.

Stimulere til økt yrkesfiske og høstingsfiske på underbeskattede bestander var viktigere i kommuner hvor innlandsfisk var en viktig ressurs enn i kommuner hvor både innlandsfisk og anadrom laksefisk var viktige ressurser.

Hindring av sykdomsspredning var viktigere i kommuner hvor både anadrom laksefisk og innlandsfisk var en viktig ressurs enn i kommuner hvor bare anadrom laksefisk var en viktig ressurs og kommuner hvor verken anadrom laksefisk eller innlandsfisk var viktige ressurser. Se også tabell 16 for mer informasjon om de ulike målsettingene i forhold til viktighet av fiskeressurser.

Tabell 15 Hvor høyt er de ulike målsettingene prioritert i forhold til områder hvor innlandsfisk, anadrom laksefisk, både innlandsfisk og anadrom laksefisk (begge) eller verken innlandsfisk eller anadrom laksefisk (ingen) var regnet for å være viktige ressurser.

	Innlands- fisk	Anadrom laksefisk	Begge	Ingen
Bedre allmennhetens adgang til fiske	3,09	2,59	2,81	2,51
Hindre sykdomsspredning	3,19	1,9	3,2	2,29
Øke interessen for fiske blant barn og unge	3,02	2,37	2,8	2,25
Bedre tilrettelegging for fritidsfiske	2,87	2,5	2,78	2,34
Sikre truede og sårbare fiskearter	2,91	1,84	2,62	2,24
Bedre grunneierorganiseringen for mer effektive forvaltningsenheter	2,56	2,19	2,53	2,38
Hindre spredning av ørekyte eller andre skadelige fiskearter	3,04	1,8	2,48	2
Øke antallet fisketurister	2,73	1,65	2,29	2,11
Øke grunnlaget for naturlig fiskeproduksjon	2,72	1,9	2,42	1,95
Bistå fiskerettighetshaverne med prøvefiske og råd for skjøtsel	2,52	1,81	2,44	2,11
Bedre samarbeidet mellom private og offentlige aktører innen fiske	2,34	1,86	2,21	1,98
Bidra til å stimulere aktiviteten i fiskeforening	2,4	1,6	2,29	1,94
Styre kultiverings- og utsettingsvirksomheten	2,36	1,85	2,3	1,84
Øke inntektene fra fiskekortsalg	2,18	1,68	1,76	1,56
Stimulere til økt yrkesfiske og høstingsfiske på underbeskattede bestander	2,04	1,21	1,35	1,65

Fiskeforvaltningens målsettinger – landsdel

Bedre allmennhetens adgang til fiske var høyere prioritert i Sør-Norge og på Østlandet enn i Nord-Norge. Andre statistiske sammenhenger mellom hvor viktige de ulike målsettingene var og landsdeler ble ikke funnet selv om gjennomsnittlig varierte mellom de ulike landsdelene, se tabell 17 (Anova, Bonferroni 0,05).

Tabell 16 Gjennomsnittlig tallscore for alle målsettingene. 1=ikke prioritert, 5=svært høyt prioritert. Ikke relevante har blitt strøket.

	Norge	Sør-Norge	Vestlandet	Østlandet	Midt-Norge	Nord-Norge
Bedre allmennhetens adgang til fiske	2,77	3,09	2,64	3,06	2,46	2,33
Hindre sykdomsspredning	2,72	3,14	2,21	2,7	2,88	2,74
Øke interessen for fiske blant barn og unge	2,64	2,57	2,65	2,77	2,67	2,39
Bedre tilrettelegging for fritidsfiske	2,63	2,7	2,56	2,86	2,35	2,39
Sikre truede og sårbare fiskearter	2,49	2,35	2,24	2,63	2,54	2,48
Bedre grunneierorganiseringen for mer effektive forvaltningsenheter	2,44	2,61	2,22	2,5	2,33	2,45
Hindre spredning av ørekyte eller andre skadelige fiskearter	2,4	2,59	2,18	2,58	2,38	2,07
Øke antallet fisketurister	2,3	2,39	2,26	2,25	2,48	2,19
Øke grunnlaget for naturlig fiskeproduksjon	2,29	2,65	2,33	2,48	1,88	1,97
Bistå fiskerettighetshaverne med prøvefiske og råd for skjøtsel	2,27	2,22	2,56	2,41	1,88	2,13
Bedre samarbeidet mellom private og offentlige aktører innen fiske	2,13	1,95	2,04	2,24	2,17	2,06
Bidra til å stimulere aktiviteten i fiskeforening	2,13	2,1	2,35	2,19	1,96	2
Styre kultiverings- og utsettingsvirksomheten	2,1	2,3	2,3	2,16	1,84	1,9
Øke inntektene fra fiskekortsalg	1,81	1,86	2,09	1,71	1,76	1,81
Stimulere til økt yrkesfiske og høstingsfiske på underbeskattede bestander	1,66	1,57	1,7	1,8	1,36	1,67

5.5 Viktige fiskeressurser i kommunen

På en skala fra 1=ubetydelig til 5=svært viktig oppga 44 kommuner at innlandsfisk var en viktig ressurs (kategori 4 og 5) og 48 kommuner oppga at anadrom laksefisk var en viktig ressurs. 2 kommuner oppga at de ikke har innlandsfisk og 42 kommuner oppga at de ikke har anadrom laksefisk. For mer detaljer om viktighet av fisk i kommunene se tabell 18.

Tabell 17 Oversikt over hvor viktige de ulike ressursene i gjennomsnitt er i kommunene på en skala fra 1 til 5.

			Har ikke ressursen	1	2	3	4	5
Innlandsfisk	N=176	Antall	2	26	39	65	27	17
		%	1,1	14,8	22,2	36,9	15,3	9,7
Anadrom laksefisk	N=167	Antall	42	11	31	35	26	22
		%	25,1	6,6	18,6	21,0	15,6	13,2

5.6 Tilretteleggingstiltak for fiske

5.6.1 Status for tilretteleggingstiltak for fiske

Kommunene ble bedt om å oppgi hvor mange av de aktuelle tiltakene for tilrettelegging som var gjennomført i en kommune på en skala fra 1 (=ingen tiltak utført) til 5 (=alle tiltak utført). 33 (N=173) av kommunene krysset av 4 eller 5 for tiltaket kortsalg/ kortautomat, gjennomsnittlig fikk dette tiltaket en verdi på 2,51.

Informasjonstavler fikk et gjennomsnitt på 2,34 (N=175) og skilting fikk et gjennomsnitt på 2,33 (N=175).

Tiltakene som fikk lavest gjennomsnitt var fiskebrygge med et gjennomsnitt på 1,96 (N=171), båtutleie med et gjennomsnitt på 1,92 (N=174) og annet med et gjennomsnitt på 1,45 (N=38). For mer detaljert informasjon om gjennomførte tilretteleggingstiltak for fiske i kommunene se tabell 19 og 20.

Tilretteleggingstiltak for fiske – viktighet av fisk

Kommuner hvor innlandsfisk var en viktig ressurs hadde gjennomført flere av følgende tiltak: skilting, informasjonstavler og fiskestier enn kommuner hvor verken anadrom laksefisk eller innlandsfisk var viktig. (0,05sikkerhet)

Kommuner hvor innlandsfisk var en viktig ressurs hadde gjennomført flere av følgende tiltak: skilting, informasjonstavler, familiefiskeplasser og kortsalg/ automater enn kommuner hvor anadrom laksefisk var en viktig ressurs. (0,05sikkerhet)

Kommuner hvor innlandsfisk var en viktig ressurs hadde gjennomført flere familiefiskedager og hadde flere familiefiskeplasser enn kommuner hvor både innlandsfisk og anadrom laksefisk var viktige ressurser. (0,05sikkerhet)

Andre tiltak scoret høyere i kommuner hvor både innlandsfisk og anadrom laksefisk var viktige tiltak enn i kommuner hvor anadrom laksefisk var viktig og i kommuner hvor verken anadrom laksefisk eller innlandsfisk var viktige ressurser. Se også tabell 19 for mer informasjon om forholdet mellom tilretteleggingstiltak og viktighet av fiskeressurser.

Tabell 18 Gjennomsnittlig status for ulike tilretteleggingstiltak for fiske i forhold til områder hvor innlandsfisk, anadrom laksefisk, både innlandsfisk og anadrom laksefisk (begge) eller verken innlandsfisk eller anadrom laksefisk (ingen) var regnet for å være viktige ressurser.

	Innlandsfisk	Anadrom laksefisk	Begge	Ingen
Kortsalg/ kortautomat	2,87	2,17	2,42	2,37
Informasjonstavler	2,72	1,92	2,41	2,12
Skilting	2,8	1,92	2,27	2,1
Skole/ barnehageprosjekt	2,43	1,96	2,19	2,18
Familiefiskeplasser	2,44	1,78	1,92	2,03
Plasser for rullestolbrukere	2,23	1,92	1,89	2,15
Gapahuker	2,24	2,13	1,86	1,93
Fiskestier	2,43	1,83	1,94	1,81
Familiefiskedag	2,3	1,96	1,57	2,05
Fiskebrygge	2,11	1,91	1,84	1,93
Båttutleie	2,15	1,88	1,78	1,81
Annet	1,63	1,1	2,43	1,08

Tilretteleggingstiltak for fiske – landsdel

Kommuner på Østlandet hadde gjennomført mer skilting enn kommuner i Nord-Norge. Det ble ikke funnet noen sammenheng mellom status på tiltak og stillingsprosenten som blir brukt på fiskeforvaltning. Se også tabell 20 for mer informasjon.
(Anova, Bonferroni, 0,05)

Tabell 19 Gjennomsnittlig status for tilretteleggingstiltak i kommunene i forhold til hele landet og de ulike landsdelene.

	Norge	Sør-Norge	Vestlandet	Østlandet	Midt-Norge	Nord-Norge
Kortsalg/ kortautomat	2,51	2,91	2,52	2,6	2,42	2,12
Informasjonstavler	2,34	2,22	2,27	2,54	2,3	2,12
Skilting	2,33	2,26	2,5	2,55	2,19	1,91
Skole/ barnehageprosjekt	2,23	2,13	2,5	2,32	2	2,09
Familiefiskeplasser	2,1	1,96	2,08	2,23	1,92	2,12
Plasser for rullestolbrukere	2,09	1,87	2,08	2,23	2	2,03
Gapahuker	2,04	1,74	1,85	1,98	2,42	2,21
Fiskestier	2,03	1,87	2,08	2,26	1,81	1,85
Familiefiskedag	2,01	1,77	2,19	2,2	1,88	1,76
Fiskebrygge	1,97	1,78	2	2,08	2	1,82
Båttutleie	1,92	1,91	2,19	1,75	2,15	1,85
Annet	1,45	1,75	1,17	1,69	1,33	1,22

5.7 Endringer i fiskeforvaltningen de siste 5 årene

5.7.1 Kommunens prioritering og innsats

40 av kommunene var noe enig eller svært enig i at kommunen prioriterer fiskeinteresser høyere i dag enn for 5 år siden (N=176), 62 kommuner var noe uenig eller svært uenig i påstanden. Denne påstanden fikk et gjennomsnittlig svar på 2,74, mellom 2=noe uenig og 3=nøytral.

38 av kommunene var noe enig eller svært enig i at kommunen har økt innsatsen på fiskeforvaltning de siste 5 årene (N=176), 81 av kommunene var noe uenig eller svært uenig i denne påstanden. Gjennomsnittlig var holdningen til denne påstanden på 2,57, mellom 2=noe uenig og 3=nøytral. For mer detaljer om kommunens prioritering og innsats se tabell 21 og 23.

Ved å addere de to påstandene ser man at 44,9 % av kommunene er større eller mindre grad uenige i at kommunen prioriterer fiskeinteresser høyere i dag enn for 5 år siden og at kommunen har økt sin innsats på fiskeforvaltning de siste fem årene. 28,4 % av kommunene er nøytrale til påstanden og 26,7 % er i større eller mindre grad enige i påstandene.

Tabell 20 Kommunens prioritering og innsats i dag i forhold til for fem års siden har blitt addert. 2=svært uenig i påstandene om at kommunen prioriterer fiskeinteresser høyere i dag enn for 5 år siden og at kommunen har økt sin innsats på fiskeforvaltning de siste fem årene. 10= svært enig i påstandene om at kommunen prioriterer fiskeinteresser høyere i dag enn for 5 år siden og at kommunen har økt sin innsats på fiskeforvaltning de siste fem årene. 6=nøytral.

	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Antall	29	3	34	13	50	18	24	1	4
%	16,5	1,7	19,3	7,4	28,4	10,2	13,6	0,6	2,3

Prioritering og innsats – viktighet av fisk

Det var ingen statistisk sammenheng mellom viktighet av anadrom laksefisk eller innlandsfisk og kommunens vurdering av prioritering og innsats, se tabell 22.

Tabell 21 Forholdet mellom kommunens prioritering og innsats og viktighet av fiskeressurser.

	Innlandsfisk	Anadrom laksefisk	Begge	Ingen
Kommunen prioriterer fiskeinteresser høyere i dag enn for 5 år siden	2,89	2,38	2,89	2,66
Kommunen har økt sin innsats på fiskeforvaltning de siste 5 årene	2,69	2,33	2,7	2,49

Prioritering og innsats - landsdel

Det ble heller ikke funnet noen statistiske sammenhenger mellom landsdeler, se tabell 23. (Anova, Bonferroni)

Tabell 22 Gjennomsnittlige verdier i hvor enig respondenten var i følgende utsagn. 1= svært uenig, 2=noe uenig, 3=nøytral, 4=noe enig, 5=svært enig.

	Norge	Sør-Norge	Vestlandet	Østlandet	Midt-Norge	Nord-Norge
Kommunen prioriterer fiskeinteresser høyere i dag enn for 5 år siden	2,74	3	2,84	2,79	2,54	2,56
Kommunen har økt sin innsats på fiskeforvaltning de siste 5 årene	2,57	2,91	2,56	2,61	2,32	2,5

5.8 Endringer i tilretteleggingstiltak for fiske de siste fem årene

Arbeidet med de forskjellige tiltakene i kommunene lå nære uforandret. Arbeidet med informasjonstavler (N=168) og gapahuker (N=166) hadde økt mest med et gjennomsnitt på 3,13, altså mellom 3=uforandret og 4=økt noe.

Arbeidet med båtutleie hadde blitt noe redusert og hadde et gjennomsnitt på 2,95 (N=166). Det hadde også arbeidet med fiskebrygge som fikk et gjennomsnitt på 2,93 (N=163).

For mer detaljer om hvordan arbeidet med de ulike tilretteleggingstiltakene for fiske hadde endret seg se tabell 24 og 25.

5.8.1.1 Endringer i tilretteleggingstiltak for fiske – viktighet av fisk

I kommuner hvor innlandsfisk var viktig hadde arbeidet med kortsalg/ kortautomater økt mer enn i kommuner hvor verken anadrom laksefisk eller innlandsfisk var viktig, se tabell 24.

Tabell 23 Hvordan har arbeidet med tilretteleggingstiltak endret seg de siste fem år i forhold til viktighet av fiskeressurs i kommunen.

	Innlandsfisk	Anadrom laksefisk	Begge	Ingen
Skilting	3,25	2,96	3,06	3
Informasjonstavler	3,15	3,04	3,11	3,16
Fiskestier	3,18	3	3	2,97
Båtutleie	2,94	3	2,83	3,02
Familiefiskeplasser	3,02	3,04	2,97	3,03
Plasser for rullestolbrukere	3,06	3,09	2,94	3,04
Gapahuker	3,08	3,13	3,11	3,19
Skole/ barnehageprosjekt	3,24	3,09	2,97	3,07
Familiefiskedag	2,98	2,91	3	3,09
Fiskebrygge	2,9	2,91	2,94	2,95
Kortsalg/ kortautomat	3,33	3,09	3,09	2,95
Annet	2,78	3	3	2,91

5.8.1.2 Endringer i tilretteleggingstiltak for fiske – landsdel

Det ble ikke funnet noen statistiske sammenhenger mellom landsdel og endring i arbeidet med de ulike tiltakene, se tabell 25 (Anova, Bonferroni, 0,05).

Tabell 24 Gjennomsnittlige resultater for endringer i arbeidet med de ulike tiltakene de siste fem årene. 1=redusert, 2=noe redusert, 3=uforandret, 4=økt noe, 5=økt mye.

	Norge	Sør-Norge	Vestlandet	Østlandet	Midt-Norge	Nord-Norge
Informasjonstavler	3,1	3,0	2,9	3,3	3,1	3,2
Gapahuker	3,1	3,0	3,1	3,1	3,4	3,2
Kortsalg/ kortautomat	3,1	3,1	3,0	3,2	3,2	3,1
Skole/ barnehageprosjekt	3,1	2,9	2,9	3,2	3,1	3,2
Skilting	3,1	2,8	2,9	3,2	3,0	3,2
Fiskestier	3,0	2,8	3,0	3,1	3,2	3,0
Plasser for rullestolbrukere	3,0	3,0	3,0	3,0	3,1	3,1
Familiefiskeplasser	3,0	2,9	3,0	3,0	3,1	3,2
Familiefiskedag	3,0	2,9	3,0	3,0	3,0	3,2
Båtutleie	3,0	2,8	2,8	2,9	3,1	3,1
Fiskebrygge	2,9	2,7	3,0	2,9	2,9	3,0
Annet	2,9	3,0	2,6	2,9	3,0	3,0

5.9 Kommunenes tildelte ansvarsområder

Respondentene ble bedt om å forholde seg til tilstanden innen noen av de områdene innenfor fiskeforvaltning som kommunene formelt har ansvaret for. 146 av respondentene var noe enig eller svært enig i at det var et godt fisketilbud for allmennheten i kommunen (N=177). Denne påstanden fikk et gjennomsnitt på 4,20, altså mellom verdien 4=noe enig og 5=svært enig.

Resten av påstandene fikk et gjennomsnitt under 3=nøytral.

Påstanden som fikk det dårligste gjennomsnittet var kommunen har en plan for ivaretagelse av inndratt fisk (N=174) med et gjennomsnitt på 1,74, mellom 1=svært uenig og 2=noe uenig.

Det var 4 kommuner som var noe enig eller svært enig i denne påstanden.

For mer detaljer om kommunenes tildelte ansvarsområder se tabell 26 og 27.

Tildelte ansvarsområder – viktighet av fisk

I kommuner hvor innlandsfisk var viktig var det en høyere enighet om at hensynet til fiskeinteressene i den kommunale oversiktsplanleggingen er godt ivare tatt enn i kommuner hvor anadrom laksefisk var en viktig ressurs.

I kommuner hvor innlandsfisk var viktig var det større enighet om at arbeidet med gjenoppretting av friløp er gjennomført enn i kommuner hvor både innlandsfisk og anadrom laksefisk var viktige ressurser.

I kommuner hvor innlandsfisk var viktig var det en høyere enighet om at kommunen har en plan for tiltak i akutte krisesituasjoner for fiskeinteressene, kommunene har en plan for ivaretagelse av inndratt fisk og fisketrapper og fiskerenner i kommunen er merket. Det ble ikke funnet statistiske sammenhenger mellom hvem som har det administrative ansvaret og kommunenes ansvarsområder.

For mer informasjon om forholdet mellom kommunenes formelle ansvarsområder og kommuner hvor de ulike fiskeressursene ble ansett som viktige se tabell 26 og 27.

Tabell 25 Forholdet mellom kommunenes ansvarsområder og kommuner hvor innlandsfisk, anadrom laksefisk, både innlandsfisk og anadrom laksefisk (begge) eller verken innlandsfisk eller anadrom laksefisk (ingen) var regnet for å være viktige ressurser.

	Innlandsfisk	Anadrom laksefisk	Begge	Ingen
Det er godt tilrettelagt for driftsplanlegging i kommunen	2,98	2,5	2,76	2,63
Rettighetshavernes driftsplaner integreres i den kommunale planleggingen	2,73	2,46	2,49	2,46
Hensynet til fiskeinteressene i den kommunale oversiktsplanleggingen er godt ivaretatt	3,11	2,33	2,89	2,84
Det er et godt fisketilbud for allmennheten i kommunen	4,42	4	4,19	4,08
Det er en god felles organisering av rettighetshaverne	3,69	3	3,24	3,28
Vi har gode tiltak for vern og utvikling av bestander i kommunen	3	2,75	3,14	2,78
Kommunen har en plan for tiltak i akutte krisesituasjoner for fiskeressursene	2,36	1,92	2,16	1,8
Kommunen har en plan for ivaretagelse av inndratt fisk	2,08	1,75	1,65	1,5
Arbeidet med gjenoppretting av friløp er gjennomført	2,47	2,29	1,86	2,03

Tildelte ansvarsområder - landsdel

På Østlandet var det større enighet i at de hadde gode tiltak for vern og utvikling av bestander i kommunen enn i Midt-Norge, se tabell 27.

Tabell 26 Forholdet mellom landsdeler og i hvor stor grad kommunene mener de har ivaretatt sine formelle ansvarsområder. 1=svært uenig, 2=noe uenig, 3=nøytral, 4=noe enig, 5=svært enig.

	Norge	Sør-Norge	Vestlandet	Østlandet	Midt-Norge	Nord-Norge
Det er et godt fisketilbud for allmennheten i kommunen	4,2	4,22	3,92	4,3	4,18	4,21
Det er en god felles organisering av rettighetshaverne	3,36	3,52	2,96	3,61	3,11	3,29
Vi har gode tiltak for vern og utvikling av bestander i kommunen	2,92	3,09	2,88	3,18	2,5	2,68
Hensynet til fiskeinteressene i den kommunale oversiktsplanleggingen er godt ivaretatt	2,86	2,87	2,65	2,92	2,86	2,91
Det er godt tilrettelagt for driftsplanlegging i kommunen	2,75	2,52	2,65	3,05	2,5	2,61
Rettighetshavernes driftsplaner integreres i den kommunale planleggingen	2,55	2,39	2,58	2,59	2,5	2,59
Arbeidet med gjenoppretting av friløp er gjennomført	2,17	1,91	2,32	2,3	2,07	2,06
Kommunen har en plan for tiltak i akutte krisesituasjoner for fiskeressursene	2,07	2,17	1,88	2,2	2,18	1,79
Kommunen har en plan for ivaretagelse av inndratt fisk	1,74	1,74	1,73	1,76	1,71	1,74

6 Diskusjon

6.1 Metodiske svakheter

En spørreundersøkelse som denne har alltid svakheter. I denne spørreundersøkelsen er det først og fremst svarprosenten som bør drøftes kritisk. Når kun halvparten av kommunene som ble spurt om å delta sendte inn svar kan man ikke vite hvordan tilstanden er i den andre halvparten. Det er en trend i spørreundersøkelser at svarprosenten går ned, og også at det er en lavere svarprosent ved webbaserte undersøkelser enn postale. Med prosjektets begrensninger når det gjelder tid og ressurser konkluderte jeg med at jeg så meg fornøyd med de svarene som kom inn. Mattsson og Li gjennomførte i 1992 et bortfallsstudie på en undersøkelse om folks holdning til skogen som rekreasjonsområde. Undersøkelsen viste ingen forskjell i folks holdning i mellom gruppene som raskt besvarte undersøkelsen, de som svarte etter å ha mottatt en purring og de som ikke besvarte undersøkelsen (Mattsson & Li 1992).

Muligens er det de mest aktive fiskeforvalterkommunene som velger å svare på denne typen undersøkelser slik at man får en overrapportering av det kommunale arbeidet. Det er også muligheter for at de som svarer overrapporterer, og at undersøkelsen derfor viser et mer positivt bilde enn det som er tilfelle i virkeligheten. Det har ikke vært ressurser til å gjøre en bortfallsstudie (Oppenheim 1992) som kunne gitt mer informasjon om dette.

Denne undersøkelsen har valgt å fokusere på de administrativt ansatte med ansvar for fiskeforvaltning i kommunen, dette kan gi et ensidig inntrykk av den kommunale forvaltningens tilstand. For å få et mer sammensatt og helhetlig bilde kunne man også ha gjennomført undersøkelser hos den politisk ansvarlige i kommunene, hos Fylkesmannen, rettighetshaverne, brukere og andre grupper som samarbeider med kommunene om fiskeforvaltning. Igjen var det tid og ressurser som var begrensende faktorer.

Ved statistisk behandling av dataene ble kommuner med interkommunalt samarbeid behandlet som en kommune på lik linje med andre enkeltkommuner som svarte på undersøkelsen. Ved å vekte disse kommunene sterkere i den statistiske behandlingen ville dette ha kunne ha gitt en noe annerledes fordeling av dataene. Det var derimot en liten del av kommunene som besvarte undersøkelsen som deltok i interkommunalt samarbeid, og dette ville derfor ikke innvirket på hovedbildet.

De aller fleste spørsmålene i spørreundersøkelsen er avkrysningsspørsmål med flerdelte svarskalaer for å øke reliabiliteten. Et unntak er spørsmålet om manglende tiltak på grunn av bortfall av fiskeravgiften og eventuelle andre finansieringsordninger. Det er vanskelig for respondenten å tenke ut alle mangelfulle tiltak som kunne ha vært gjennomført hvis finansieringsordningene hadde vært annerledes, spesielt innenfor den korte tiden man bruker på en slik spørreundersøkelse. Et foregående spørsmål omhandlet en del tiltak som ble finansiert av fiskefondet og dette kunne være med på hjelpe respondenten å huske på aktuelle tiltak som kunne ha vært gjennomført.

Dette spørsmålet har også en klar feilkilde i at det er relativt få som besvarte dette. Svarene varierte også veldig mye og kunne være vanskelig å kategorisere for en eventuell statistisk behandling. Spørsmålet er derimot viktig for at respondenten skal kunne uttrykke variasjoner som var vanskelig å forutsi på forhånd om et tema som ikke var undersøkt før.

På enkelte spørsmål var det åpne kategorier hvor respondenten selv kunne fylle inn svar og delvis åpne kategorier hvor de som besvarte annet ble bedt om å spesifisere. Disse dataene må kategoriseres for å kunne behandles statistisk. Det er her viktig å velge kategorier som gjør at en mister minst mulig av informasjonen i dataene, og at informasjonen som mistes er minst mulig relevant for undersøkelsen. Spørsmålet om hvilket politisk utvalg som har ansvaret for fiskeforvaltningen i kommunen kan illustrere vanskelighetene med kategorisering. I spørsmålet ble det listet opp en rekke svaralternativer, men tidligere undersøkelser viste at også andre kombinasjoner av utvalg var aktuelt. Derfor ble det valgt å benytte svarkategorien annet hvor respondenten ble bedt om å spesifisere sine valg. Hele 43 % av respondentene svarte annet og spesifikasjonene var dominert av utvalg med brede ansvarsområder som strakk seg over flere sektorer, og som varierte litt i navn fra kommune til kommune.

Ved utforming av spørsmålene har ordlyden mye å si (Dillman 2006). Respondentene kan tolke spørsmålene på ulike måter hvis ordlyden er tvetydig. Dette ble forsøkt unngått ved gjentatte gjennomganger av spørreskjemaet og bruk av et enkelt språk. På spørsmålet om bortfallet av fiskeravgiften og dermed muligheten for å søke Statens fiskefond om tilskudd til tiltak knyttet til innlandsfisk og kreps ble spørsmålet innledet med informasjon om tiltaket. Her ble det presisert at målet med å fjerne fiskeravgiften for innlandsfisk var å øke rekrutteringen av fiskere. Dette kan ha påvirket respondenten til å gi et mer positivt svar på spørsmålet om hvordan rekruttering av nye fiskere var påvirket.

Fiskeforvaltningen har vært gjennom store omveltninger de siste årene (Skurdal 1994; Østdahl & Skurdal 1996). Det har vært store endringer i struktur og økonomi. Det kan være problematisk å skille ettermålingene av de ulike tiltakene og endringene. Man vet ikke noe om kompetansenivået hos respondentene eller hvor lenge de har vært i stillingene sine. Dette er også faktorer som kan påvirke besvarelsene. Slike forskjeller er allikevel en del av tilstanden rundt om i kommunene, og det er derfor ikke gjort noe forsøk på å ta hensyn til dette.

I sammenligning med tidligere undersøkelser (Skurdal 1994; Østdahl & Skurdal 1996) er det stort sett valgt å benytte det samme eller svært lignende språk. Det er noe ulikheter når det gjelder svarkategorier. Dette ble valgt i samsvar med teori på utarbeiding av spørreskjemaer, men kan gjøre direkte sammenligninger med tidligere undersøkelser noe vanskeligere.

6.2 Oppsummering av status

6.2.1 Organisering av fiskeforvaltning i kommunene

Både den politiske og administrative organiseringen av fiskeforvaltningen i kommunene viste et stort mangfold. Under en tredjedel av kommunene har valgt å beholde en miljøvernmedarbeider som den administrativt ansvarlige for fiskeforvaltning. Dette er mer enn en halvering siden 1996 da 63 % av kommunene hadde det administrative ansvaret lagt til en miljøvernmedarbeider og i 1994 da det tilsvarende tallet var 65 % (Skurdal 1994; Østdahl & Skurdal 1996). Omkring en tredjedel av kommunene hadde valgt andre løsninger, dette innebar et stort spekter fra overlandskapsarkitekt til bygartner og en rekke andre løsninger. Å legge ansvaret til landbrukssjefen/ skogbrukssjefen hadde fått en markant økning siden forrige undersøkelse.

Reduksjonen i antallet miljøvernansvarlige i kommunene ses i sammenheng med at øremerkingen av lønnsmidlene til miljøvernlederstillingene ble fjernet i 1997. Mange kommuner fant det mer hensiktsmessig å slå i sammen miljøvernlederstillingen med andre funksjoner slik at denne fikk ansvaret for flere fagfelt. Dette gjenspeiles også i hvor mye tid den administrativt ansatte nå bruker på fiskeforvaltning.

I tre av fire kommuner bruker den administrativt ansvarlige 5 % eller mindre på fiskeforvaltningsoppgaver. Omkring 4 av 5 kommuner har redusert eller hatt en uforandret innsats på fiskeforvaltning de fem årene. Dette vitner om at fiskeforvaltning blir lavt prioritert i kommunene, og det er også klare indikasjoner i dataene på at den har blitt lavere de siste årene.

Når det gjelder den politiske organiseringen hadde nesten 1 av 5 kommuner beholdt en løsning med rot i de gamle ordningene innlandsfiskeremnd eller utvalg for vilt- og fiskeforvaltning. Dette er mer enn en halvering av denne typen løsning siden 1996 (Østdahl & Skurdal 1996). De politiske løsningene som dominerte i denne undersøkelsen var formannskap og kombinerte utvalg med brede ansvarsområder.

Både når det gjelder politisk og administrativ organisering ser man altså en utvanning av den kompetansen man tidligere fant i kommunene. Når man ser en reduksjon av miljøvernansvarlige kan dette lett tolkes som at fiskeforvaltningen, og andre miljøfelt, blir bedre integrert i det kommunale arbeidet, men de videre resultatene støtter ikke opp om denne teorien. En undersøkelse gjennomført av Kommunal Rapport viste at ordførere i kommuner med miljøvernledere var mer positive til mer miljøansvar enn ordførere i kommuner uten miljøvernledere (Danbolt 2002a). Dette er i tråd med Carlo Alls funn som viser at når miljøvernlederne forsvinner fra kommunene så forsvinner også i stor grad pådriveren i det lokale miljøarbeidet (Danbolt 2002b).

Organisering av fiskemulighetene er det området flest fiskerettshavere bidrar på. Dette er også et viktig bidragsområde for jeger- og fiskeforeninger. Holdningen til at det var en god felles organisering av rettighetshaverne i kommunene lå mellom nøytral og noe enig, kun 6,8 % av kommunene var svært enig i dette. Bedring av grunneierorganiseringen for mer effektive forvaltningsenheter var moderat prioritert i kommunens målsettinger innenfor fiskeforvaltning, 16,8 % prioriterte dette høyt eller svært høyt. Dette er i stor kontrast til undersøkelsen i 1996 da denne målsettingen var høyt prioritert i 47 % av kommunene.

6.2.2 Status for fiskeforvaltningen

Kommunens målsettinger

Kommunenes prioritering av de ulike målsettingene innenfor fiskeforvaltning har fått en klar reduksjon siden 1996. I 1996 prioriterte for eksempel halvparten av kommunene å bedre allmennhetens adgang til fiske høyt, i denne undersøkelsen var det tilsvarende tallet redusert til under en firedel, altså mer enn en halvering. Ni av de 15 ulike målsettingene har fått mer enn en halvering av antallet kommuner som prioriterer de høyt siden 1996. Alle de aktuelle målsettingene får et gjennomsnitt som ligger under middels, altså er de i større eller mindre grad lavt prioritert.

Målsettingen som er høyest prioritert i denne undersøkelsen er å hindre sykdomsspredning, drøyt en av fire kommuner prioriterte dette høyt. Å bedre allmennhetens adgang til fiske var også høyt prioritert, nesten en av fire prioriterte dette høyt.

Noe overraskende er det at kommuner hvor innlandsfisk var en viktig ressurs skilte seg ut med noe høyere rangering av de ulike målsettingene. Det var forventet at kommuner hvor anadrom laksefisk var en viktig ressurs ville få bedre resultater på dette spørsmålet, fordi dette er gjennomgående en ressurs som verdsettes høyere. Årsaken til denne fordelingen er uklar, men det kan ha sammenheng med at private aktører er mer engasjert i anadrom laksefisk. Hvis de private aktørene tar et større ansvar for anadrom laksefisk enn for innlandsfisk er det naturlig at kommunene vil ha høyere målsetninger for innlandsfisk enn anadrom laksefisk.

Tilrettelegging for fiske

Gjennomsnittlig er det et moderat antall tilretteleggingstiltak for fiske som er gjennomført i kommunene. Tiltakene som kommer best ut er kortsalg/ kortautomat og informasjonstavler. Det er nærliggende å tro at det er en sammenheng med at fiskerettshaverne og jeger- og fiskeforeningene er viktige bidragsytere til organisering av fiskemuligheter og tilrettelegging for fiske uten at dette er undersøkt nærmere.

Denne undersøkelsen viser at respondentene mener at det har vært få endringer i arbeidet med tilretteleggingstiltak for fiske de siste fem årene. I 1996 var det en stor innsats i arbeidet med fysiske tilrettelegginger, mange tiltak var gjennomført eller planlagt gjennomført. Med de svake resultatene i denne undersøkelsen er det klart at arbeidet med tilretteleggingstiltak har blitt redusert siden 1996.

Finansiering

Fortsatt er kommunen og Fylkesmannen viktige finansieringskilder innenfor fiskeforvaltningen, begge disse bidrar til finansiering i omkring halvparten av kommunene. Også fiskerettshaverne og jeger- og fiskeforeninger bidrar i noe grad med finansiering. Andre lag og foreninger, fjellstyrer, Statsskog, lokalt næringsliv og andre ble ikke utpekt som viktige bidragsytere til finansiering av fisketiltak.

Alternative finansieringsordninger som i noe grad ble nevnt i forbindelse med bortfallet av fiskeravgiften var kraftfond og kalkingsmidler. Det var også en rekke andre midler som ble brukt, men utbredelsen av disse var svært liten og selv om betydningen av midlene er viktig lokalt har de ikke stor nok utbredelse til å kunne utpekes som viktige finansieringsordninger for fiskeforvaltningen.

Undersøkelsen viser en moderat negativ påvirkning på en rekke av de tiltakene som tidligere fikk finansiell støtte fra Statens fiskefond. Det var kun rekruttering av nye fiskere som kommunene vurderte hadde blitt moderat positivt påvirket av bortfallet av fiskeravgiften. Få av kommunene oppga at de hadde funnet alternative finansieringsordninger etter bortfallet av fiskeravgiften. Enkelte kommuner nevnte at de var inne med egne midler, andre trakk fram Fylkesmannen som en viktig aktør på finansiering. Dette ser man igjen på spørsmål om de ulike aktørers bidragsområder, her skiller kommunen og Fylkesmannen seg ut som de som bidrar klart mest til finansiering av fisketiltak. At enkelte kommuner sjonglerte kalkingsmidler til andre områder tyder på disse andre tiltakene er underfinansiert eller at kalkingstiltakene er overfinansiert, eller en kombinasjon av disse. Flere nevnte også at de valgte å ikke sette i gang tiltak på grunn av manglende finansiering. Et viktig poeng å trekke fram fra besvarelsene er at da staten bidro med midler førte dette til at fisk og fiskestell ble

satt på dagsordenen, noe som igjen medførte engasjement og interesse. Flere andre nevner andre finansieringsordninger som dreier seg om små beløp, men som allikevel får en svært positive ringvirkninger.

Undersøkelsen fra 1994 viste at det allerede da var lite midler i omløp. Det var ikke nok midler som nådde ut til den enkelte kommune, og det var et ønske om øremerking av midler og at midlene var mer forutsigbare (Skurdal 1994).

6.2.3 Kommunenes overførte ansvarsområder

Kommunenes overførte ansvarsområder fikk varierende oppfølging fra kommunene. Aller best ut kom sikring av et godt fisketilbud for allmennheten i kommunen, det ser ut som dette punktet er tilfredsstillende i svært mange kommuner. At dette kommer svært godt ut kan sannsynligvis tilskrives den store innsatsen fiskerettshaverne og jeger- og fiskeforeninger legger inn i arbeidet med organisering av fiskemuligheter og tilrettelegging for fiske. En god felles organisering av rettighetshaverne kom middels bra ut, men de resterende ansvarsområdene kom moderat eller dårlig ut. Aller dårligst kom plan for tiltak i akutte krisesituasjoner for fiskeressursene og plan for ivaretagelse av inndratt fisk. Dette er områder som kan føles mindre viktige i hverdagen, og man ser kanskje ikke behovet før man står oppe i den aktuelle krisesituasjonen. Disse to ansvarsområdene kan også føles å kreve mye ressurser i forhold til behovet for tiltakene i den aktuelle kommunen. Samtidig er dette de områdene i lakse- og innlandsfiskeloven hvor kommunenes plikt og rolle er konkret og udiskutabel.

6.3 Drøfting

Spørreundersøkelsen viser et dalende engasjement for fiskeforvaltning i kommunene på 2000-tallet. Undersøkelsene fra 1994 og 1996 viste at den kommunale fiskeforvaltningen var i ferd med å bygges opp på en god måte. Med MIK-reformen fikk så godt som alle norske kommuner en ansatt med fiskeforvaltning som et av sine ansvarsområder. Dette sammenfalt med en rekke andre tiltak iverksatt både av staten og andre organisasjoner (Skurdal 1994; Østdahl & Skurdal 1996). Etter at oppbyggingsperioden var over skulle kommunene være i stand til å ivareta fiskeforvaltningen på egenhånd, noe som ikke ser ut til å være tilfelle. I stedet ser det ut som at når den statlige støtten til kommunal fiskeforvaltning ble borte ble også fokuset på fiskeforvaltning i det kommunale redusert. Bortfallet av fiskefondet og med det muligheter for kommunene til å søke om støtte til tiltak ser ut til å ha påskyndet denne utviklingen, men min vurdering er at svekkelsen av miljøvernkompetansen i kommunene har vært viktigere enn bortfallet av fiskefondet.

Hovik og Naustdalslid (1994) hevder at miljøsektoren er dårlig tilpasset det lokale styringssystemet. I motsetning til andre sektorer med lokal styring har ikke miljøsektoren en egen klar interesse-/ brukergruppe som kan hevde sine meninger i den lokale politikken. Man må ha en sterk administrativ og politisk forankring av miljøinteressene for at de ikke skal tape i konkurransen mot andre lokale interesser (Hovik & Naustdalslid 1994). Undersøkelsen deres viser at det er en middels eller lav politisk interesse for miljø i det store flertallet av kommunene. Få av kommunene hadde det politiske ansvaret lagt til et utvalg eller en nemnd med fisk som hovedområde. Den samme utvanningen av fiskeinteressene ser man også i den administrative ansvarsfordelingen. Etter at øremerkingen av midlene til

miljøvernlederstillingene ble fjernet i 1997 har man sett en stadig reduksjon i antallet miljøvernledere i kommunene (Bjørnæs 2002; Kommunal Rapport 1997b). Det administrative ansvaret for fisk er i mange kommuner nå lagt til et utall forskjellige etater, avdelinger og seksjoner hvor fiskeforvaltning er lavt prioritert. Svært mange av kommunene bruker nå 5 % eller mindre av en full tids stilling på administrative fiskeforvaltningsoppgaver.

Prosjektene Lokal forvaltning av de utnyttbare vilt- og fiskeressursene og Innlandsfiskeprogrammene skulle styrke og samordne de ulike aktørene innenfor fiskeforvaltningen (Dervo 2002; Direktoratet for Naturforvaltning 1997a). Evalueringen av driftsplanprosjektet i 2002 viste at fiskeforvaltningen kom ut som den tapende part i forhold til hjorteviltforvaltningen. Noen faktorer som hadde innvirkning på dette var blant annet at de private rettighetshaverne rangerte praktiske viltoppgaver som viktig i dobbelt så stor grad som praktiske fiskeforvaltningsoppgaver. Det ble også nevnt at viltforvaltningen var ofte knyttet til skogbrukssjefen i kommunen, og at reduksjonen av antallet miljøvernledere derfor ikke nødvendigvis var noe negativt. Til slutt ble det også nevnt at enkeltpersoner i kommuner har flere roller, og at det kan være at man forvalter ut ifra jegerinteresser og ikke kommunens interesser (Dervo 2002). Denne undersøkelsen viser en økning av landbruks- og skogbrukssjefer og reduksjon av miljøvernansvarlige som administrativt ansvarlige for fiskeforvaltningen. Hovik og Vabos undersøkelse (2005) viste at i konkurranse med næringsinteresser lokalt hadde miljøverninteresser en tendens til å bli prioritert som mindre viktig. Man kan derfor anta at næringsinteresser som landbruk og skogbruk vil ha en fortsatt høyere prioritet enn fiskeforvaltningen.

Målsettingen om bedring av grunneierorganisering for mer effektive forvaltningsenheter er fortsatt lavt prioritert i kommunene, det samme er bedre samarbeidet mellom private og offentlige aktører innen fiske. Respondentene er gjennomsnittlig svakt enige i at det er en god felles organisering av rettighetshaverne. Respondentene er også gjennomsnittlig svakt uenige i at rettighetshavernes driftsplaner integreres i den kommunale planleggingen og at hensynet til fiskeinteressene i den kommunale oversiktsplanleggingen er godt ivaretatt. Det kan se ut til at den negative utviklingen fra 2002 har fortsatt innenfor den kommunale fiskeforvaltningen.

Innlandsfiskeprogrammets prioriteringsområder hadde positive resultater i 1996, noe som nå har snudd. Undersøkelsen viser at respondentene er svakt uenige i at det er godt tilrettelagt for driftsplanlegging i kommunen og at rettighetshavernes driftsplaner integreres i den kommunale planleggingen. Målene om inntektsøkning via fiskekortsalg og stimulering til økt yrkesfiske og høstingsfiske på underbeskattede bestander var svært lavt prioritert. Målsettingen om å øke grunnlaget for naturlig fiskeproduksjon var moderat prioritert, og det samme var målsettingen om å bedre allmennhetens adgang til fiske. Dette gjenspeiles også i arbeidet med gjennomføring av tilretteleggingstiltak for fiske, hvor gjennomføringen av alle tiltakene var moderat til lav.

6.3.1 Fiskeforvaltning mellom offentlig og privat, sentral og lokal forvaltning

I Norge har den statlige styringen av fiskeforvaltningen rot tilbake til behovet for lover og regler som fordelte fiskeressursene mellom brukerne. Etter hardt fiskepress ble det et videre behov for en overordnet regulering som tok hensyn til fiskebestandene (Lekang 1998). Private aktører er viktige fordi de sitter på verdifull informasjon. Informasjonen kan dreie seg om befolkningens preferanser i ulike saker eller mer spesifikk informasjon knyttet til lokal kunnskap. Spesielt i miljøraker har lokalbefolkningen ofte kunnskap som er vital i

planleggingsprosessen (Rydin & Pennington 2000). Små forvaltningssystemer kan enklere skaffe informasjon om biologisk gitte betingelser og prosesser og de tilatter at reglene tilpasses lokale behov, og tar hensyn til lokale kutymmer og normer (Bruckmeier & Neuman 2005).

Involvering av private aktører er også et viktig argument for å unngå konflikter i prosessene (Rydin & Pennington 2000). I konflikter er det viktig å engasjere alle grupper. De som er medvirkende til problemet er viktige å engasjere fordi de er viktige bidragsytere til løsningen. De som er skadelidende av problemet er også viktige for å skape en løsning som alle parter kan leve med (Hovik & Vabo 2005).

Et stort problem med privat engasjement er at man ikke får med alle segmentene i befolkningen. Utfordringen er å engasjere svakere grupper, de som føler at kostnadene ved å engasjere seg blir for store og de som føler at de får for lite igjen for å engasjere seg. (Rydin & Pennington 2000) Undersøkelsen viser at fiskerettshaverne og jeger- og fiskeforeninger er viktige som bidragsytere i den kommunale fiskeforvaltningen. Andre lag og foreninger og lokalt næringsliv er blant bidragsyterne som det kan være viktig å engasjere videre.

Flere hensyn taler for lokal forvaltning. Ved å forvalte lokale bestander på et lokalt nivå vil man lettere kunne skaffe til vei informasjon om de lokale biologiske betingelser, og tilpasse forvaltningen til lokale tradisjoner (Bruckmeier & Neuman 2005). Man søker å unngå at kunnskapen om noen få vann blir overført til større områder og at man på den måten forvalter ut ifra feil kunnskapsgrunnlag (Arlinghaus 2005). Også fra et demokratisk ståsted er lokalbasert forvaltning veien å gå. Det antas at de lokalt valgte politikerne er i best stand til å ivareta de lokale interesser, og at man på denne måten styrker demokratiske prosesser (Hovik & Naustdalslid 1994).

Undersøkelser gjennomført av Hovik og Vabo (2005) viser imidlertid at ordførere involvert i konflikter støtter lokale næringsinteresser, og at de i liten grad var i stand til å ivareta interessene til grupper som var tjent med forandring av problemet og la disse bli hørt (Hovik & Vabo 2005). Noe lignende ser man også i denne undersøkelsen. Etter at miljøvernlederstillingene har blitt redusert eller fjernet i kommune-Norge er det få eller ingen igjen til å fremme fiskeforvaltningens interesser. Miljøsektoren har ikke lange tradisjoner i det lokale styringssystemet, og det kan være at de mangler noen til å hevde sin rett i den lokale politikken slik Hovik og Naustdalslid (1994) påpeker at er nødvendig for at miljøsektoren skal kunne vinne frem på det lokale plan (Hovik & Naustdalslid 1994).

Staten kan i større grad enn kommunene tenke miljøvern isolert uten å ta hensyn til andre politiske områder som er viktige lokalt. En statlig styring kan også være viktig i forbindelse med oppfylling av internasjonale forpliktelser som krever nasjonale helhetstiltak og standardisering. En sentral styring vil antagelig ha en mer effektiv saksframstilling og ha et høyere kompetansenivå enn den lokalt baserte forvaltningen (Kommunal- og regionaldepartementet 2000).

En annen side av diskusjonen om den kommunale forvaltningen er i hvilken grad det sikres et minimum på kommunale tjenester. Forbrukerrådet mener at det bør være en minimum standard på kommunale tjenester som fastsettes gjennom serviceavtaler mellom Kommunenes Sentralforbund og forbrukerrådet, og at man skal ha klagemulighet på lik linje med andre forbrukerrettigheter (Næss 2001). Dette temaet vil ikke bli nærmere diskutert i denne omgang, men er et av aspektene man kan se nærmere på ved vurdering av den lokale forvaltningen.

Ideelt sett burde fisk forvaltes etter økosystemenes grenser, altså etter fiskebestandenes grenser. Med andre ord bør lokale bestander forvaltes på et lokalt nivå, mens vandrende bestander bør forvaltes på regionalt, nasjonalt eller høyere nivå avhengig av vandringsmønstre. I praksis er det vanskelig å definere økosystemets grenser. De er også i svært liten grad sammenfallende med kommunegrenser eller fylkesgrenser noe som gjør det vanskelig å basere forvaltningen på disse grensene (Jentoft & McCay 1995).

6.4 Hvor går veien videre?

Den lokale fiskeforvaltningen er i dag svekket i forhold til for noen få år tilbake. Mulighetene for å snu denne trenden er gode med målrettet innsats. Det finnes mange veier å gå for å få fiskeforvaltningen på rett spor igjen.

Staten har valgt å i stadig større grad ta i bruk myke virkemidler i forhold til kommunene. Hvis man skal fortsette på denne veien er aktuelle virkemidler videre opplæring av kommunalt ansatte, holdningspåvirkning blant lokalbefolkningen slik at de igjen kan påvirke kommunen og teknisk hjelp og informasjon. Andre tiltak som kan være aktuelle er statlige krav til en minimumsinnsats, bøter ved manglende eller ikke tilfredsstillende tiltak eller gjeninnføring av øremerking av midler.

Det kan også være aktuelt å overføre enkelte av ansvarsområdene til større regionale eller statlige enheter. Et eksempel er planer for tiltak i akutte krisesituasjoner for fiskeressursene kan være bedre ivarett på et høyere nivå. En slik plan trenger nødvendigvis ikke være tilpasset små lokale forandringer og ved å legge dette til et høyere nivå vil en også kunne få en bedre fordeling av kostnadene. Sikring av truede og sårbare fiskearter og andre tiltak som er knyttet til bestander kan i tilfeller hvor bestandene krysser kommunegrenser bedre ivaretas på et høyere nivå. Dette er også i samsvar med EUs vanndirektiv. Ifølge vanndirektivet skal man få en oversikt over alle vannforekomster, hvilken tilstand de er i og hva man eventuelt kan gjøre for å påvirke tilstanden. Tiltakene skal gjennomføres innenfor nedbørsfeltet til vannforekomstene, slik at miljømålene nås til lavest mulig kostnad. (Vannportalen 2006)

Interkommunalt samarbeid kan være et alternativt nivå å legge fiskeforvaltningen til. På den måten kan kommunene inngå samarbeid som er mest hensiktsmessige i forhold til fiskens leveområder, brukere og rettighetshavere. Undersøkelsen viser at hver kommune i gjennomsnitt bruker lite tid på fiskeforvaltningen. Hvis flere kommuner går sammen og slår sammen sine midler vil man kunne ha en person i en større stilling hvor fiskeforvaltning er høyere prioritert enn i dag slik at man sikrer at noen taler fiskeforvaltningens interesser på kommunalt nivå. Allerede i stortingsmeldingen om miljøvern i kommunene (1990) ble interkommunalt samarbeid trukket fram. Det var særlig to punkt som aktualiserte samarbeid om miljøvernoppgavene. I mange norske kommuner er det en svakt utbygd administrasjon med mangelfull kompetanse og ressurser til å løse oppgavene. En rekke av miljøvernoppgavene strekker seg på vers av kommunegrenser. Løsninger med interkommunalt samarbeid hadde vist seg å være kostnadseffektive og samfunnsmessig lønnsomme (Miljøverndepartementet 1991).

Undersøkelsene fra 1994 og 1996 viste at fiskeforvaltningen ble finansiert etter mange ulike modeller og ofte fra flere kilder. En viktig faktor som begge rapportene trekker fram er at midler fra statens fiskefond i stor grad virket utløsende for andre midler (Skurdal 1994;

Østdahl & Skurdal 1996). Bortfallet av fiskeravgiften ser ut til å ha kommet på et spesielt uheldig tidspunkt da også andre ordninger var i ferd med å falle vekk. En gjeninnføring av fiskeravgiften for innlandsfiske kan muligens møte motstand, men man kan se på alternative måter å finansiere lokale fisketiltak på. Da avgiften forsvant ønsket mange at det i stedet skulle erstattes av en bevilgning over statsbudsjettet. En annen måte er å integrere fiskeravgiften i fiskekortprisene, på den måten kan man få et bedre samsvar mellom antall fiskedøgn og hva man betaler i fiskeravgift, det blir vanskeligere å unnlate å betale og ordningen blir tydelig for fiskerettshaverne noe som igjen kan skape interesse for eventuelle tiltak som ordningen kan finansiere. Økonomisk støtte er viktig for å initiere lokal aktivitet (Dervo 2002). Hvis det ikke finnes nye finansieringstiltak vil man kunne forvente at den lokale aktiviteten vil synke.

Undersøkelsen viser klart at innlandsfiskeforvaltningen nå er inne i en uheldig periode. En rekke omstendigheter har snudd den positive utviklingen man så på 90-tallet. Den viktigste faktoren som har påvirket fiskeforvaltningen i negativ retning ser ut til å være bortfallet av en pådriver, konkretisert ved miljøvernarbeideren i kommunene, som satte temaet på dagsordenen. Også den uheldige finansieringssituasjonen er negativ for fiskeforvaltningen. Det er et klart behov for midler, som igjen kan stimulere til videre aktivitet.

6.5 Videre undersøkelser

Denne undersøkelsen har kun sett på hvordan den administrativt ansatte i kommunen ser på fiskeforvaltningen. I videre undersøkelser kan det være aktuelt å se på hvordan andre aktører oppfatter kommunens ivaretagelse av ansvarsområdene innen fiskeforvaltning.

Rettighetshaverne har blitt utpekt som viktige samarbeidspartnere for kommunene, og det vil også være aktuelt å se på hvordan de oppfatter sine oppgaver og i hvilken grad de samarbeider med kommunene. Videre bør man undersøke hva rettighetshaverne oppfatter som flaskehalser og suksessfaktorer for det videre arbeidet med fiskeforvaltningen.

Generelt viste undersøkelsen at den kommunale fiskeforvaltningen var i dårlig forfatning, men det var enkelte kommuner som skilte seg ut på en positiv måte. I videre undersøkelser kan det være aktuelt å kartlegge hva som gjør at enkelte kommuner er i bedre stand til å gjennomføre en god fiskeforvaltning enn andre. Det kan være aktuelt å gå inn på enkeltsaker og se hva som er avgjørende faktorer i saker som har med fiskeforvaltning å gjøre.

Kunnskapen om de biologiske faktorene og høsting av ressursene må styrkes slik at den videre forvaltningen baseres på kunnskap. I det videre arbeidet bør man studere fordeler og ulemper ved ulike forvaltningsmodeller. Man må finne balansen mellom privat og offentlig, lokal og sentral forvaltning. Samtidig må man finne den løsningen hvor man best kan forvalte ut ifra lokal kunnskap. Veiledningsmaterialet som er tilgjengelig må tilpasses dagens situasjon. Man bør også se på muligheter for ulike finansieringsordninger. Hvor store er finansieringsbehovene, og sikres inntektssystemene best gjennom statlige overføringer gjennom rammetilskudd, øremerkede midler eller lokale gebyrer?

7 Litteratur

Alstad, E. & Flydal, T. (1999). *Lokal forvaltning og driftsplanlegging for vilt og fisk på offentlig grunn*. Trondheim, Direktoratet for naturforvaltning. 36 s.

Arlinghaus, R. (2005). A conceptual framework to identify and understand conflicts in recreational fisheries systems, with implications for sustainable management. *Aquatic Resources, Culture and Development*, 1 145-174.

Berganutvalget. (1982). *Befolkningens adgang til jakt og fiske: innstilling*. Trondheim, Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk.

Bjørnæs, T. (2002). *Lokal Agenda 21: en analyse av regionale og kommunale forskjeller*. Oslo, ProSus. 36 s.

Bruckmeier, K. & Neuman, E. (2005). Local fisheries management at the Swedish coast: Biological and social preconditions. *Ambio*, 34 (2): 91-100.

Czaja, R. & Blair, J. (2005). *Designing surveys: a guide to decisions and procedures*. Thousand Oaks, Calif., Pine Forge Press. 301 s.

Danbolt, M. (2002a). Heltids miljøvernleder i tre av ti kommuner. *Kommunal Rapport* (23). Lokalisert på World Wide Web: <http://www.kommunal-rapport.no/index.gan?id=110941&subid=0>.

Danbolt, M. (2002b). Tre divisjoner i kommunalt miljøvern. *Kommunal Rapport*. Lokalisert på World Wide Web: <http://www.kommunal-rapport.no/index.gan?id=110402&subid=0>.

Dervo, B. K. (2002). *Ny forvaltningsmodell for vilt og fisk: evaluering av prosjektet "Lokal forvaltning av de utnyttbare vilt- og fiskeressursene 1996-1999"*. Trondheim, NINA Norsk institutt for naturforskning. 81 s.

Dervo, B. K. & Østdahl, T. (2000). *Lokal forvaltning av utnyttbare vilt- og fiskeressurser: status for 1998 og 1999*. Trondheim, Norsk institutt for naturforskning. 64 s.

Deutszens, E., De Ruyter, K., Wetzels, M. & Oosterveld, P. (2004). Response rate and response quality of Internet-based surveys: An experimental study. *Marketing Letters*, 15 (1): 21-36.

Dillman, D. A. (2006). *Mail and Internet surveys: the tailored design method*. New York, Wiley.

Direktoratet for Naturforvaltning. (1994). *Forvaltningsplan for innlandsfisk*. Trondheim. 23 s.

Direktoratet for Naturforvaltning. (1997a). *Innlandsfiskeprogrammet 1991-1995*. Trondheim. 48 s.

Direktoratet for Naturforvaltning. (1997b). *Naturforvaltning i kommunene - en oppslagsbok*. 159 s.

Direktoratet for Naturforvaltning. (2002). *Fiskeravgiften skal ikke lenger betales for fiske etter innlandsfisk*. Lokalisert på World Wide Web: <http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=1004957>.

Direktoratet for Naturforvaltning. (2004). *Forslag Plan for kalking av vassdrag i Norge 2004-2010*. Lokalisert på World Wide Web: <http://www.dirnat.no/multimedia.ap?id=34245>.

Direktoratet for Naturforvaltning. (2007a). *Fiskeforvaltning*. Lokalisert på World Wide Web: <http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=1009579>.

Direktoratet for Naturforvaltning. (2007b). *Fiskeravgift og tillatelser* Lokalisert på World Wide Web: <http://www.dirnat.no/fiskeravgift#statens%20fiskefond>.

Eknæs, Å. (1979). *Innlandsfiske*. Oslo, Det Norske Samlaget. 143 s.

Hesthagen, N. (1997). *Lokal forvaltning av utnyttbare vilt- og fiskerressursar, III, Bruken av tilskotsordninger til vilt- og fisketiltak*. Lillehammer, Østlandsforskning. 19 s.

Hovik, S. (1991). *Kommunalt miljøvern: evaluering av forsøk med miljøvernforvaltning i kommunane*. Oslo, Norsk institutt for by- og regionforskning. 133 s.

Hovik, S. & Naustdalslid, J. (1994). *Lokalt miljøvern*. [Oslo], TANO : Norsk institutt for by- og regionforskning. 332 s.

Hovik, S. & Vabo, S. I. (2005). Norwegian local councils as democratic meta-governors? A study of networks established to manage cross-border natural resources. *Scandinavian Political Studies*, 28 (3): 257-275.

Ilstad, S. (1987). *Survey-metoden: en veiledning i utvalgsundersøkelser*. [Trondheim], Tapir. 150 s.

Jansen, A.-I. (1989). *Makt og miljø: en studie av utformingen av den statlige natur- og miljøvernpolitikken*. Oslo, Universitetsforlaget. 316 s.

Jentoft, S. & McCay, B. (1995). User participation in fisheries management Lessons drawn from international experiences. *Marine Policy*, 19 (3): 227-246.

Kommunal- og regionaldepartementet. (1992). *LOV-1992-09-25-107 Lov om kommuner og fylkeskommuner*

Kommunal- og regionaldepartementet. (1995). *NOU 1995: 17 Om organisering av kommunal og fylkeskommunal virksomhet*.

Kommunal- og regionaldepartementet. (2000). *NOU 2000: 22 Om oppgavefordeling mellom stat, region og kommune*.

Kommunal Rapport. (1997a). 20 prosent av miljøvernlederne borte. *Kommunal Rapport*.

Kommunal Rapport. (1997b). MIK-reformen. *Kommunal Rapport*. Lokalisert på World Wide Web: <http://www.kommunal-rapport.no/index.gan?id=6541&subid=0>.

- Lafferty, W. M., Aall, C. & Seippel, Ø. (1998). *Fra miljøvern til bærekraftig utvikling i norske kommuner*. Oslo, ProSus. 126 s.
- Landbruks- og matdepartementet. (1975). *Lov om utnytting av rettar og lunnende m.m. i statsallmenningane (fjelleva)*.
- Landbruks- og matdepartementet. (1979). *LOV 1979-12-21 nr 77: Lov om jordskifte o.a. (jordskifteloven)*.
- Lekang, O.-I. (1998). *Innlandsfiske*. [Oslo], Landbruksforl. 350 s.
- Mangione, T. W. (1995). *Mail surveys: improving the quality*. Thousand Oaks, Calif., Sage. 129 s.
- Mattsson, L. & Li, S. (1992). *Variations between response and non-response categories in a mail contingent valuation survey*. Umeå, SLU. 10 s.
- Miljøverndepartementet. (1986). *LOV 1985-06-14 nr 77: Plan- og bygningslov*.
- Miljøverndepartementet. (1991). *Stortingsmelding nr. 34 (1990-91) Om miljøvern i kommunene*.
- Miljøverndepartementet. (1993). *Lov 1992-05-15 nr 47: Lov om laksefisk og innlandsfisk m. v.*
- Miljøverndepartementet. (1996). *Delegasjon av myndighet og overføring av oppgaver etter lov om laksefisk og innlandsfisk mv til kommunene*.
- Miljøverndepartementet. (2002). *Om endringer på statsbudsjettet for 2002 under kapitler administrert av Miljøverndepartementet*.
- Norges offentlige utredninger. (1997: 8). *Om finansiering av kommunesektoren*. 414 s.
- Næss, B. H. (2001). Forbrukerkrav og kommunale tjenester. *Aftenposten*.
- Ofstad, S. s. & Parmann, G. r. (1997). *Sammen om miljø og utvikling*. Lokalisert på World Wide Web: <http://www.un.org/esa/earthsummit/norway/indexnor.htm>.
- Olje- og energidepartementet. (1994). *Eierrådigheten over vassdrag*. Lokalisert på World Wide Web: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/oed/dok/NOU-er/1994/NOU-1994-12/13.html?id=139506>.
- Oppenheim, A. N. (1992). *Questionnaire design, interviewing, and attitude measurement*. London, Pinter. 303 s.
- Payne, G. & Payne, J. (2004). *Key concepts in social research*. London, SAGE. 242 s.

Rydin, Y. & Pennington, M. (2000). Public Participation and Local Environmental Planning: the collective action problem and the potential of social capital. *Local Environment*, 5 (2): 153-169.

Salmi, P., Neuman, E. & Hakaste, T. (2007). *Scale and participation in recreational fisheries management - Nordic examples*.

Schonlau, M., Fricker, R. D. & Elliott, M. N. (2002). *Conducting research surveys via E-mail and the Web*. Santa Monica, Calif., Rand. 118 s.

Skurdal, J. (1994). *Kommunal fiskeforvaltning - organisering og tiltak: resultater av en spørreundersøkelse til kommunene*. Lillehammer, Østlandsforskning. 32 s.

Statistisk Sentralbyrå. (2006). *Administrative inndelinger 1. januar 2006*. Lokalisert på World Wide Web: <http://www.ssb.no/aarbok/tab/tab-001.html>.

Søilen, E. (1995). *Sportsmenn i veideland: 125 års arbeid for jakt og fiske som rekreasjon*. [Asker], Norges jeger- og fiskerforbund. 288 s.

Taugbøl, T. (1994). *Miljøvernssamarbeid mellom kommune og frivillige organisasjoner: omfang, hindringer og stilumeleringstiltak [sic]*. Lillehammer, Østlandsforskning. 46 s.

Vannportalen. (2006). *EUs vanndirektiv*. Lokalisert på World Wide Web: <http://www.vannportalen.no/enkel.aspx?m=31147>.

Wilhelmsen, L. I. O. (2000). *Om oppgavefordeling mellom stat, region og kommune*.

Østdahl, T. & Göncz, G. J. (1996). *Suksessfaktorer og flaskehalser i det kommunale miljøvernarbeidet*. Lillehammer, Østlandsforskning. 75 s.

Østdahl, T. & Skurdal, J. (1996). *Kommunal fiskeforvaltning og fritidsfiske i kommunene*. Lillehammer, Østlandsforskning. 41 s.

8 Vedlegg

Vedlegg 1 Oversikt over kommunenes ansvarsområder innenfor fiskeforvaltning.

Bestemmelse	Lovhjemmel	Kommentar
Innpasse fiskeinteressene i planleggingen (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 7 (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Fiskeinteressene og fiskens leveområder er viktige samfunnsinteresser. Kommunen skal sikre disse på en tilfredsstillende måte i sin planlegging. For å ivareta dette kravet i loven må kommunene ha oversikt over fiskeressursene og de viktigste gyte- og oppvekstområdene for fisk. Innsamling av informasjon og annet forberedende arbeid bør ofte gjøres før man kan innarbeide dette i kommuneplanen. (Direktoratet for Naturforvaltning 2007a)
Tiltak i krisesituasjoner (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 12 (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Kommunene har ansvar for å ivareta interessene i akutte krisesituasjoner, for eksempel ved forurensing. Ved plutselige trusler mot fisk og dens livsmiljø har kommunen myndighet til å gripe inn og sette i verk tiltak (for eksempel oppfisking og oppbevaring av fisk). Fylkesmannen skal straks orienteres om eventuelle krisesituasjoner. Kommunens ansvar begrenser seg til lokale, akutte krisesituasjoner. (Direktoratet for Naturforvaltning 2007a)
Merking av fredningssoner (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 15 (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Kommunene m. fl. har et ansvar for å hindre ulovligheter i fredningssoner. Kommunen har ansvar for å gjennomføre merking og vedlikehold av eksisterende merking i fredningssonene ved laksetrapp og lignende innenfor kommunens grenser. Kostnadene til merkingen dekkes av staten. For å forhindre akutte krisesituasjoner er det viktig med forebyggende arbeid og beredskapsplaner. (Direktoratet for Naturforvaltning 2007a)
Fiske på kommunal grunn (Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 23 (Wilhelmsen 2000)	
Arbeide for felles organisering	Laks- og innlandsfiskeloven § 25,	Fiskeforvaltningen skal jobbe for en forsvarlig og rasjonell

(Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	første ledd (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	forvaltning av fiskeressursene. Rettighetshaverne plikter å gå sammen om en felles forvaltning når dette er hensiktsmessig i forhold til fiskeressursen. Kommunen skal bidra i arbeidet med organisering av rettighetshaverne, hovedsakelig gjennom faglig bistand. (Direktoratet for Naturforvaltning 2007a)
Pålegg om felles forvaltning (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 25, andre ledd, sjette pkt. (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Kommunen kan for eksempel pålegge en felles forvaltning av en fiskeressurs eller pålegge utarbeiding av en offentlig driftsplan. (Direktoratet for Naturforvaltning 2007a)
Utarbeiding av driftsplan (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 25, tredje ledd (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Rettighetshaverne utarbeider driftsplaner, eventuelt med veiledning fra fiskeforvaltningen, her kommunen. En driftsplan bør inneholde oversikt over fiskeressursene i det aktuelle området med forslag til kultiverings- og utnyttelsesplan. En bør diskutere fiskerettighetene i området, organisering av fiskeinteressene, bortleie eller salg av fiskekort, hvor mye fisk som skal tas opp, redskapsbruk og minstemål, fredningstider og økonomiske forhold. (Miljøverndepartementet 1993)
Kreve bruksordning etter jordskifteloven (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 15, femte ledd (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	For gjennomføring av driftsplaner kan det være nødvendig å kreve bruksordning etter jordskifteloven. (Miljøverndepartementet 1993) Bruksordning gir regler om hvordan bruken skal utøves i områder der det er sambruk mellom eiendommer. (Landbruks- og matdepartementet 1979)
Legge forholdene til rette for allmennheten (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 27, første ledd, første pkt. (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	
Pålegg om salg av fiskekort (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 27, første ledd, andre pkt. (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	

	Wilhelmsen 2000)	
Forlengelse av frist til å begjære skjønn (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 27, tredje ledd (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	
Hensiktsmessige tiltak for vern (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 28, første ledd (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	
Pålegg om fiskekulturtiltak (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 28, andre ledd (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	I tilfeller hvor rettighetshaverne ikke er villige til å oppfylle sitt ansvar har kommunen adgang til å gi pålegg om fiskekultiveringstiltak. Tiltakene som pålegges skal stå i forhold til hver enkelts rettigheter. Tiltakene må være påkrevd av fiskestammen, det må være utarbeidet en driftsplan og tiltakene må være godkjent av fylkesmannen. Man må også ha prøvd å oppnå en avtale om tiltak uten at dette har vært mulig. (Direktoratet for Naturforvaltning 2007a)
Forlengelse av frist til å begjære skjønn (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 28, fjerde ledd (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	
Regler for kontroll med betaling (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 30, fjerde ledd (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	
Fastsettelse av midtstrømslinjen (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 31, første ledd, bokstav a (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Fiskeberettiget eier eller bruker av fiskerett, det lokale fiskeorgan, fylkesmannen, politimesteren eller Direktoratet for naturforvaltning kan kreve at midtstrømslinjen i elv eller bekk fastsettes. Dette utføres av kommunen. (Direktoratet for Naturforvaltning 2007a)
Om elvestrekningen skal anses	Laks- og innlandsfiskeloven § 31,	Fiskeberettiget eier eller bruker av fiskerett, det lokale

for å være en foss (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	første ledd, bokstav b (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	fiskeorgan, fylkesmannen, politimesteren eller Direktoratet for naturforvaltning kan kreve at det avgjøres om elvestrekningen skal anses for å være en foss. Dette utføres av kommunen. (Direktoratet for Naturforvaltning 2007a)
Bredden av vassdrag (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 31, første ledd, bokstav c (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Fiskeberettiget eier eller bruker av fiskerett, det lokale fiskeorgan, fylkesmannen, politimesteren eller Direktoratet for naturforvaltning kan kreve at bredden av et vassdrag, fjord eller sund fastsettes. Dette utføres av kommunen. (Direktoratet for Naturforvaltning 2007a)
Grense mellom elv og sjø (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 31, første ledd, bokstav d (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Fiskeberettiget eier eller bruker av fiskerett, det lokale fiskeorgan, fylkesmannen, politimesteren eller Direktoratet for naturforvaltning kan kreve at grense mellom elv og sjø fastsettes. Dette utføres av kommunen. (Direktoratet for Naturforvaltning 2007a)
Pålegg om gjenoppretting av friløpet (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 36, tredje ledd (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Kommunen skal hindre at det skjer ulovlige tiltak i friløpet, og kan pålegge gjenoppretting der ulivlige inngrep har skjedd. Det er heller ikke tillat å utvide friløpet. Hvis det har skjedd ulovlige tiltak i friløpet vil det være forbudt å fiske inntil den naturlige tilstanden er gjenopprettet. (Direktoratet for Naturforvaltning 2007a)
Ta vare på verdien av ulovlig fanget fisk (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Laks- og innlandsfiskeloven § 47, andre ledd (Miljøverndepartementet 1993; Wilhelmsen 2000)	Ulovlig fanget fisk skal kastes ut igjen. Inndratt fisk tas vare på og kommunen har ansvar for å ta vare på ulovlig fanget som er inndratt av fiskeoppsynet eller politiet. Kommunen bør ha et egnet sted for oppbevaring av inndratt, ulovlig fanget. Mindre kvanta kan overleveres til statlige, fylkeskommunale, kommunale eller ideelle organisasjoner/institusjoner vederlagsfritt. Større kvanta forutsettes at man omsetter mot godtgjørelse, fortrinnsvis til de samme institusjoner, inntektene tilfaller fiskefondet. (Direktoratet for Naturforvaltning 2007a)
Kretsen av de fiskeberettigede	Fjelloven § 28, siste ledd	

(Landbruks- og matdepartementet 1975)	(Landbruks- og matdepartementet 1975)	
Godkjenning av fiskekortpriser (Landbruks- og matdepartementet 1975; Wilhelmsen 2000)	Fjelloven § 29, første ledd (Landbruks- og matdepartementet 1975)	
Innskrenking av fiske (Landbruks- og matdepartementet 1975; Wilhelmsen 2000)	Fjelloven § 30, andre ledd (Landbruks- og matdepartementet 1975)	

Vedlegg 2 Invitasjonsbrevet som ble sent ut til alle inviterte kommuner via e-post.

Hei.

Dette er en invitasjon til å delta i en spørreundersøkelse om fiskeforvaltning i kommunene.

Undersøkelsen vil fokusere på organisering av fiskeforvaltning i kommunen, bortfallet av tilskuddsmuligheter fra Statens fiskefond på forvaltning av innlandsfisk og kommunale ansvarsområder innen fiskeforvaltning.

Undersøkelsen gjennomføres i samarbeid med Norsk institutt for naturforskning (NINA). Resultatene vil bli presentert i form av en hovedoppgave ved Universitetet for Miljø og Biovitenskap. Resultatene vil også være en del av en rapport fra NINA.

Ved å besvare denne undersøkelsen vil du være med på å kartlegge effekten av noen av de endringene som har skjedd innen fiskeforvaltning de siste årene.

Dine svar vil være til stor hjelp i denne undersøkelsen.

Hvis du har spørsmål eller kommentarer angående undersøkelsen eller om undersøkelsen har blitt sendt til feil person vennligst ta kontakt med Eli Åsen på e-post eli.asen@xx.no eller telefon xxx xx xxx eller Oddgeir Andersen på e-post oddgeir.andersen@xx.no eller på telefon xx xx xx xx eller mobil xxx xx xxx.

Vennligst besvar undersøkelsen innen en uke etter at den er mottatt.

Med vennlig hilsen
Eli Åsen

Vedlegg 3 Påminnerbrevet som ble sendt til alle kommuner som ikke svarte. Brevet ble sendt ut en og to uker etter den opprinnelige invitasjonen til de som ikke hadde svart så langt.

Hei.

For noen dager siden mottok du en invitasjon til å delta i en spørreundersøkelse om fiskeforvaltning i kommunene. Kan dessverre ikke se å ha mottatt svar fra deg og håper derfor at du nå har muligheten til å delta i undersøkelsen.

Undersøkelsen vil fokusere på organisering av fiskeforvaltning i kommunen, bortfallet av tilskuddsmuligheter fra Statens fiskefond på forvaltning av innlandsfisk og kommunale ansvarsområder innen fiskeforvaltning.

Undersøkelsen gjennomføres i samarbeid med NINA. Resultatene vil bli presentert i form av en hovedoppgave ved Universitetet for Miljø og Biotenskap. Resultatene vil også være en del av en rapport fra NINA.

Ved å besvare denne undersøkelsen vil du være med på å kartlegge effekten av noen av de endringene som har skjedd innen fiskeforvaltning de siste årene.

For å få et godt bilde av hvordan tilstanden er i alle norske kommuner er det viktig at du bidrar.

Hvis du har spørsmål eller kommentarer til undersøkelsen vennligst ta kontakt med Eli Åsen på e-post eli.asen@xx.no eller telefon xxx xx xxx eller Oddgeir Andersen på e-post oddgeir.andersen@xx.no eller på telefon xx xx xx eller mobil xxx xx xxx.

Med vennlig hilsen
Eli Åsen

Vedlegg 4 Spørreundersøkelsen med den forklarende teksten som fulgte med. Merk at utseendet på spørreundersøkelsen var annerledes enn i dette vedlegget.

Fiskeforvaltning i kommunene

Hei og takk for at du deltar i denne undersøkelsen.

Nedenfor følger noen instruksjer:

- De fleste spørsmålene dreier seg om både innlandsfisk og anadrom laksefisk (laks, sjøørret, sjørøye). Enkelte spørsmålene dreier seg kun om innlandsfisk, dette står presisert ved hvert enkelt spørsmål.
- Kommuner med interkommunalt samarbeid bes besvare undersøkelsen som om de var en kommune.

Hvis du har noen spørsmål kan du ta kontakt med Eli Åsen på e-post eli.asen@xx.no eller på telefon xxx xx xxx eller Oddgeir Andersen på e-post oddgeir.andersen@xx.no eller på telefon xx xx xx eller mobil xxx xx xxx.

Med vennlig hilsen
Eli Åsen

1) Vennligst oppgi hvor mange kommuner du svarer for?

- Select answer -

2) Tast inn kommunenummer, fire siffer. *

8) Hvem har det administrative ansvaret for fiskeforvaltningen i kommunen?

- ☐ Miljøvernleder/konsulent
☐ Landbrukssjef
☐ Teknisk sjef
☐ Næringssjef
☐ Annet, vennligst spesifiser

9) Spesifiser hvilken etat/avdeling/seksjon personen hører under

- ☐ Rådmannskontoret
☐ Miljøvernetat
☐ Landbruksetat
☐ Teknisk etat
☐ Kulturetat
☐ Næringsetat
☐ Annet, vennligst spesifiser

10) Hvilket politisk utvalg har ansvaret for fiskeforvaltningen?

- ☐ Innlandsfiskenemnd
 - ☐ Formannskapet
 - ☐ Hovedutvalg for miljøvern saker
 - ☐ Utmarksutvalg
 - ☐ Landbruksutvalg
 - ☐ Teknisk hovedutvalg
 - ☐ Kulturutvalg
 - ☐ Planutvalg
 - ☐ Ingen
 - ☐ Vet ikke
 - ☐ Annet, vennligst spesifiser
-

11) Hvor stor andel av oppgavene til den som er administrativt ansvarlig for fiskeforvaltningen består av fiskeforvaltningsoppgaver? Vennligst anslå i %: (En stilling = 100%. Hvis kommunen har mer enn en full stilling vil tallet kunne overstige 100%.)

Dette spørsmålet gjelder kun innlandsfisk

Fra 1. januar 2002 falt fiskeravgiften for innlandsfiske bort. Dette førte til at mulighetene for å søke Statens fiskefond om finansiell støtte til tiltak angående innlandsfisk ble borte. Målet med å fjerne støtten var å stimulere til fritidsfiske gjennom å redusere utgiftene.

12) Hvordan har bortfallet av fiskeravgiften påvirket følgende? Sett et kryss per linje.

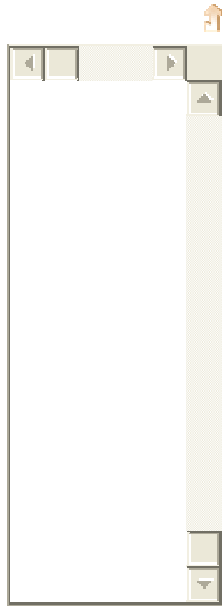
	Negativt påvirket	Noe negativt påvirket	Ingen endring	Noe positivt påvirket	Positivt påvirket
Kartlegging og overvåking	☐	☐	☐	☐	☐
Kultiveringstiltak	☐	☐	☐	☐	☐
Utfisking	☐	☐	☐	☐	☐
Biotopforbedring	☐	☐	☐	☐	☐
Forskning	☐	☐	☐	☐	☐
Rekruttering av nye fiskere	☐	☐	☐	☐	☐

Organisering av fiskeområder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utvikling av driftsplaner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilretteleggingstiltak	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gjennomføring av undersøkelser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13) Hvis du svarte annet på forrige spørsmål, vennligst spesifiser her:

Dette spørsmålet gjelder kun innlandsfisk.

14) Hvis bortfallet av fiskeravgiften hadde en negativ påvirkning på aktiviteter/tiltak, beskriv kort eventuelle andre ordninger som finansierer aktiviteter/tiltak? Beskriv også tiltak som ikke blir gjennomført pga manglende finansiering:

15) På hvilke områder bidrar disse forskjellige aktørene til fiskeforvaltningen i din kommune? Her kan du sette flere kryss per linje.

	Finansiering av fisketiltak	Organisering av fiskemuligheter	Tilrettelegging for fiske	Driftsplan for fisk	Andre tiltak Kultivering	Bidrar ikke e	Vet
Jeger og fiskeforeninger	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andre lag og foreninger	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskerettshaverne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fjellstyret	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Statskog	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalt næringsliv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andre	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

16) Hvor høyt er disse målsettingene prioritert i kommunens arbeid med fiskeforvaltning? Sett et kryss per linje.

	Ikke prioritert	Noe prioritert	Høyt prioritert	Svært høyt prioritert	Ikke relevant
Øke grunnlaget for naturlig fiskeproduksjon	☐	☐	☐	☐	☐
Bedre allmennhetens adgang til fiske	☐	☐	☐	☐	☐
Sikre truede og sårbare fiskearter	☐	☐	☐	☐	☐

Øke antallet fisketurister	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hindre sykdomsspredning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Styre kultiverings- og utsettingsvirksomheten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Øke inntektene fra fiskekortsalg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedre grunneierorganiseringen for mer effektive forvaltningsenheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedre tilrettelegging for fritidsfiske	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stimulere til økt yrkesfiske og høstingsfiske på underbeskattede bestander	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedre samarbeidet mellom private og offentlige aktører innen fiske	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hindre spredning av ørekyte eller andre skadelige fiskearter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Øke interessen for fiske blant barn og unge	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bidra til å stimulere aktiviteten i fiskeforening	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bistå fiskerettighetshaverne med prøvefiske og råd for skjøtsel	☐	☐	☐	☐	☐	☐

17) Hvor viktig er de forskjellige fiskeressursene i din kommune på en skala fra 1 til 5? 1 betyr at fiskeressursen er ubetydelig, 5 betyr at fiskeressursen er svært viktig. Sett et kryss per linje.

	Har ikke	1	2	3	4	5
Innlandsfisk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Anadrom laksefisk	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Dette spørsmålet gjelder kun for innlandsfisk.

18) Anslå status på en skala fra 1=ingen tiltak er utført til 5=alle aktuelle tiltak er utført for alle tilretteleggingstiltak i din kommune. Sett et kryss per linje.

	1	2	3	4	5
Skilting	☐	☐	☐	☐	☐
Informasjonstavler	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskestier	☐	☐	☐	☐	☐
Båtutleie	☐	☐	☐	☐	☐
Familiefiskeplasser	☐	☐	☐	☐	☐
Plasser for rullestolbrukere	☐	☐	☐	☐	☐
Gapahuker	☐	☐	☐	☐	☐
Skole/ barnehageprosjekt	☐	☐	☐	☐	☐
Familiefiskedag	☐	☐	☐	☐	☐

Fiskebrygge	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kortsalg/ kortautomat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Dette spørsmålet gjelder kun for innlandsfisk

19) Hvordan har arbeidet med de ulike tiltakene endret seg de siste fem årene? Sett et kryss per linje.

	Redusert	Noe redusert	Uforandret	Økt noe	Økt mye
Skilting	☐	☐	☐	☐	☐
Informasjonstavler	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskestier	☐	☐	☐	☐	☐
Båttutleie	☐	☐	☐	☐	☐

Familiefiskeplasser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Plasser for rullestolbrukere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gapahuker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skole/ barnehageprosjekt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Familiefiskedag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskebrygge	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kortsalg/ kortautomat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
						

20) Hvordan stiller du deg til følgende påstander? Sett et kryss per linje.

Svært uenig	Noe uenig	Nøytral	Noe enig	Svært enig
-------------	-----------	---------	----------	------------

Kommunen prioriterer fiskeinteresser høyere i dag enn for 5 år siden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen har økt sin innsats på fiskeforvaltning de siste 5 årene	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er høy politisk interesse for fiskeforvaltning i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er godt tilrettelagt for driftsplanlegging i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rettighetshavernes driftsplaner integreres i den kommunale planleggingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hensynet til fiskeinteressene i den kommunale oversiktsplanleggingen er godt ivarettatt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er et godt fisketilbud for allmennheten i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er en god felles organisering av rettighetshaverne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har gode tiltak for vern og utvikling av bestander i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kommunen har en plan for tiltak i akutte krisesituasjoner for fiskeressursene	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen har en plan for ivaretagelse av inndratt fisk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arbeidet med gjenoppretting av friløp er gjennomført	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fiske rapporter og fiskerenner i kommunen er merket	☐	☐	☐	☐	☐	☐